

Πτυχιακή εργασία:

«Η «ΑΛΛΗ ΟΨΗ» ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ:

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ»

Φοιτήτριες: Παπαχρήστου Ζωή, Φώλα Ευτυχία

Μεσολόγγι 2018

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία:

«Η «ΑΛΛΗ ΟΨΗ» ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ:

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ»

Φοιτήτριες: Παπαχρήστου Ζωή, Φώλα Ευτυχία

Επιβλέπων καθηγητής
Στραβοσκούφης Αθανάσιος

Μεσολόγγι 2018

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όποιο εγχειρίδιο της πολιτικής επιστήμης κι αν διαβαστεί, διαπιστώνεται ότι μια ισχυρή κοινωνία πολιτών είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), οι οποίες αποτελούν το κυριότερο εργαλείο για τη συγκέντρωση κοινωνικού κεφαλαίου. Η ύπαρξη και η λειτουργία των ΜΚΟ, αποτελούν και κριτήριο εδραιωμένων δημοκρατικών κρατών. Σήμερα και ιδίως στον δυτικό κόσμο, η εθελοντική προσφορά των νέων, σε πληθώρα κοινωνικών δράσεων που προέρχονται από τις ΜΚΟ, αντιμετωπίζεται ως ένα πολύτιμο εργαλείο για την κοινωνικοποίηση τους, αλλά και ως πρόσθετο στοιχείο στην εκπαίδευση τους.

Στην παρούσα βιβλιογραφική μελέτη επιχειρείται η προσέγγιση μας στην «άλλη όψη» των ΜΚΟ.

Λέξεις κλειδιά: Μη Κυβερνητική οργάνωση, διαφθορά, διαπλοκή, διαφάνεια, σκάνδαλο, ΜΚΟ, Κοινωνία Πολιτών

ABSTRACT

Whatever political science handbook reads, it is clear that a strong civil society is directly linked to non-governmental organizations (NGOs), which are the primary tool for social capital accumulation. The existence and functioning of NGOs are also a criterion for established democratic states. Today, and especially in the Western world, volunteering for young people in a variety of social activities from NGOs is seen as a valuable tool for their socialization but also as an additional element in their education.

This bibliographic study attempts to approach NGOs' other aspects.

Keywords: Non Governmental Organization, Corruption, Interdependence, Transparency, Scandal, NGOs, Civil Society

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1. Κεφάλαιο 1 ^ο	11
1.1. Ορισμοί της Κοινωνίας Πολιτών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	11
1.2. Ιστορική Εξέλιξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	14
1.3. Χαρακτηριστικά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	17
1.4. ο Ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	22
2. Κεφάλαιο 2 ^ο	23
2.1. Οι ΜΚΟ στην Ελλάδα.....	23
2.2. Το Νομικό καθεστώς	277
2.3. Οι τύποι των ΜΚΟ.....	28
2.4. Η δράση των ΜΚΟ	31
2.4.1. Οι τομείς δράσεις των ΜΚΟ στην Ελλάδα	34
2.4.2. Το μέγεθος εργασιών των ΜΚΟ στην Ελλάδα	35
2.4.3. Η αξιολόγηση των ΜΚΟ στην Ελλάδα	36
2.5. Οι στόχοι των ΜΚΟ	37
2.6. Οι ΜΚΟ εργαλείο της Δημοκρατίας.....	40
2.7. Η χρηματοδότηση των ΜΚΟ.....	43
3. Κεφάλαιο 3 ^ο	46
3.1. Η «άλλη όψη» των ΜΚΟ	46
3.1.1. Η διαφθορά.....	46
3.1.2. Η διαπλοκή	50
3.1.3. Η διαφάνεια.....	54
4. Κεφάλαιο 4 ^ο	56

4.1. Περιπτώσεις διαφθοράς σε Ελληνικές ΜΚΟ	56
4.2. Δουλεμπόριο μέσω ΜΚΟ	62
4.3. Η περίπτωση της UNICEF	65
4.4. Η περίπτωση της ΜΚΟ ERCI	71
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	74
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ν° 1	80
«ΔΗΛΩΣΗ της UNICEF	80
«UNICEF STATEMENT	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε όλες τις μορφές της κοινωνικής δράσης υπάρχει η αναφορά της Κοινωνίας των Πολιτών. Οι δράσεις υλοποιούνται από ομάδες ή από άτομα, τα οποία δεν διοικούνται από κάποιον κρατικό φορέα και δεν έχουν καμία σύνδεση με το κράτος. Τα μέλη της κοινωνίας των Πολιτών εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον, η οργάνωση τους διέπεται από δημοκρατικές διαδικασίες, λειτουργούν σύμφωνα με μια συγκεκριμένη οργανωτική δομή και αναλαμβάνουν το ρόλο του μεσολαβητή μεταξύ πολιτών και δημόσιων αρχών. Το άρθρο 15 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφέρεται στον αναγνωρισμένο ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών, σχετικά με την καλύτερη διακυβέρνηση της Ε.Ε. και στο άρθρο 11 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση υπογραμμίζεται η ανάγκη η ΕΕ να διαθέτει έναν διάφανο, ανοιχτό και τακτικό διάλογο με τις οργανώσεις οι οποίες ανήκουν στη Κοινωνία των Πολιτών.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής κοινωνίας των πολιτών. Από τους ελληνικούς κλάδους των διεθνών ΜΚΟ και των εθνικών ΜΚΟ σε τοπικές οργανώσεις, η κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα είναι ένας ποικίλος τομέας. Οι ΜΚΟ μπορούν να εργάζονται σε έναν ή περισσότερους τομείς, όπως η κοινωνική πρόνοια, το περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, καθώς και τα δικαιώματα των παιδιών. Οι πηγές χρηματοδότησης ποικίλλουν επίσης και μπορεί να περιλαμβάνουν δωρεές μελών και ατομικές δωρεές, επιχορηγήσεις από ιδρύματα δημοσίου συμφέροντος, προγράμματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας και διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία. Ο εθελοντισμός αποτελεί επίσης σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα, όπου σχεδόν το 13% των Ελλήνων πολιτών συμμετέχουν στις δραστηριότητες των ΜΚΟ ως εθελοντές.¹ (EUROBAROMETER, Fieldwork: April-May 2011 Publication: October 2011)

¹ EUROBAROMETER. (Fieldwork: April-May 2011 Publication: October 2011). *Volunteering and Intergenerational Solidarity* . Ανάκτηση 5 20, 2018, από <http://www.europarl.europa.eu/f>

Παράλληλα με την ελληνική κοινωνία, ο τομέας των ΜΚΟ υπέστη τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και ενώ μειώθηκε η διαθέσιμη χρηματοδότηση, η ζήτηση για υπηρεσίες ΜΚΟ αυξήθηκε σημαντικά. Όλο και συχνότερα, οι ΜΚΟ καλούνται να καλύψουν το κενό που αφήνει πίσω ένα κοινωνικό κράτος που υποχωρεί και να συμβάλουν στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αξιών σε μια περίοδο έντονης πολιτικής απογοήτευσης. Η κατάσταση αυτή δημιούργησε ένα νέο σύνολο ευκαιριών για τον τομέα των ΜΚΟ. Για παράδειγμα, σημειώθηκε έντονη αύξηση του αριθμού των εθελοντών, ιδίως μεταξύ των νέων που συχνά επιλέγουν να προσφέρουν εθελοντικά κατά την αναζήτηση εργασίας. Έτσι νέες ΜΚΟ, ακολουθώντας τις βέλτιστες πρακτικές από το εξωτερικό, δημιουργούνται με ταχείς ρυθμούς. Οι ΜΚΟ και οι φορείς που τις επιχορηγούν εξετάζουν τρόπους για την αύξηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας και κατά συνέπεια, η ανάπτυξη ικανοτήτων έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία από ό, τι στο παρελθόν και τα ενδιαφερόμενα μέρη την ενσωματώνουν όλο και περισσότερο στις δραστηριότητές τους.

Μετά την έκρηξη της κρίσης που οδήγησε σε ένα νέο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, υπάρχουν ελάχιστες ενημερωμένες επιστημονικές και στατιστικές πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του τομέα των ΜΚΟ. Η τελευταία ολοκληρωμένη μελέτη του ελληνικού τρίτου τομέα, θεωρείται η «Greek Civil Society: The Long Road to Maturity»² (Sotiropoulos & Karamagioli, 2006), η οποία προσφέρει μια επισκόπηση του τομέα πριν από την κρίση.

Η διαφθορά, η διαπλοκή και η διαφάνεια είναι ζητήματα ευαίσθητα στον κόσμο των ΜΚΟ. Δεν είναι εύκολο να κατανοηθεί το τι σημαίνουν όλα αυτά, αλλά πρέπει να αναγνωριστούν οι μορφές που μπορεί να πάρουν, να καθοριστεί η πραγματική τους κλίμακα και να κατανοηθούν καλύτερα οι

http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2011/juillet/04_07/rapport_%20eb75_2_%20benevolat_en.pdf

² Sotiropoulos, D., & Karamagioli, E. (2006). *Greek Civil Society: The Long Road to Maturity (2005)*. Athens: World Alliance for Citizen Participation .

συνθήκες που οδηγούν σε αυτές τις καταστάσεις. Επίσης πρέπει να εντοπιστούν οι μηχανισμοί και να τεθούν σε εφαρμογή ή να ενισχυθούν για προστασία, ακόμη και στα πιο δύσκολα πλαίσια. Ο μετριασμός αυτών των καταστάσεων είναι απαραίτητος προκειμένου οι ΜΚΟ να επιτύχουν τόσο την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα όσο και την υπευθυνότητα έναντι των ενδιαφερομένων. Ωστόσο, είναι επίσης σημαντικό να αναγνωριστεί ότι η υιοθέτηση μιας προληπτικής και διαφανούς προσέγγισης για την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων μπορεί να συνεπάγεται βραχυπρόθεσμους κινδύνους για τη φήμη των ΜΚΟ.

Στην παρούσα πτυχιακή θα αναλύσουμε την Κοινωνία των Πολιτών και τις ΜΚΟ.

Έτσι στο 1^ο Κεφάλαιο αναπτύσσουμε την Κοινωνία των Πολιτών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με ορισμούς, με την Ιστορική Εξέλιξη, τα χαρακτηριστικά και τον Ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Στο 2^ο Κεφάλαιο προσεγγίζουμε τις ΜΚΟ στην Ελλάδα, αναφερόμαστε στο νομικό καθεστώς, στους τύπους των ΜΚΟ, στους στόχους τους και στις δράσεις τους ανάλογα με τους τομείς δράσης, το μέγεθος εργασιών και την αξιολόγηση τους. Επίσης αναφερόμαστε στη χρηματοδότηση τους και κάνουμε μνεία σε μια διαφορετική οπτική, όταν οι ΜΚΟ λειτουργούν ως εργαλεία της Δημοκρατίας.

Στο 3^ο Κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην «άλλη όψη» των ΜΚΟ, αυτή την όψη η οποία συνδέεται με τη διαφθορά, τη διαπλοκή και τη διαφάνεια.

Και στο 4^ο Κεφάλαιο περιγράφουμε κάποιες περιπτώσεις διαφθοράς σε Ελληνικές ΜΚΟ, αναφερόμαστε στην <<Αλληλεγγύη>> της εκκλησίας, στο δουλεμπόριο που γίνεται μέσω κάποιων άλλων ΜΚΟ και ειδικότερα στο σκάνδαλο με την UNICEF και το πιο πρόσφατο με τη ΜΚΟ ERGI.

1. Κεφάλαιο 1^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ & ΟΙ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1.1. Ορισμοί της Κοινωνίας Πολιτών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Κοινωνία των πολιτών εννοούνται μορφές κοινωνικής δράσης ατόμων ή ομάδων που δεν συνδέονται ούτε διοικούνται από το κράτος. Ως οργανωτική δομή υπηρετεί την εφαρμογή δημοκρατικών διαδικασιών για το κοινωνικό συμφέρον και αναλαμβάνει τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα στους πολίτες. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο η κοινωνία των πολιτών ερμηνεύεται ως «σύνολο μη κυβερνητικών οργανώσεων και θεσμών που εκπροσωπούν τα συμφέροντα και τη θέληση των πολιτών». Στο ίδιο πλαίσιο περιλαμβάνει την οικογένεια και τον ιδιώτη, στον οποίο αναφέρεται ως τριτογενή τομέα της κοινωνίας, διακριτό από εκείνο της κυβέρνησης και των επιχειρήσεων.³

Επιπλέον η κοινωνία πολιτών επηρεάζεται ως προς την ποιότητα και την ποσότητα των φορέων της από αυτή την κρίση του κράτους πρόνοιας και τοποθετείται ανάλογα με τις χώρες αλλά και του συνόλου των κοινωνικών αξιών και της κουλτούρας.⁴

Μη Κυβερνητικός Οργανισμός (ΜΚΟ) είναι ένας νομικά συγκροτημένος οργανισμός που δημιουργήθηκε από φυσικά ή νομικά πρόσωπα που λειτουργεί ανεξάρτητα από κάθε κυβέρνηση, και ένας όρος που χρησιμοποιείται συνήθως από τις κυβερνήσεις για να αναφερθούν σε πρόσωπα που δεν ελέγχονται από την κυβέρνηση.

Ο όρος μη κυβερνητικές οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) αποτελεί νεολογισμό και αποδίδει στα ελληνικά τον αγγλικό όρο Non-Governmental Organisations

³ Βικιπαίδεια η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Κοινωνία των πολιτών.

⁴ Αθανάσιος Στραβοσκούφης (2013) << ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ-ΜΚΟ>> σελ. 6

(NGOs). Ο όρος χρησιμοποιήθηκε αρχικά στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Ακριβής ορισμός του δεν υπάρχει. Ο όρος αναφέρεται σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με διεθνή συνήθως παρουσία, οι οποίες δεν αποτελούν διεθνείς οργανισμούς αλλά στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και κρατικές επιχορηγήσεις και είναι ανεξάρτητες από τα κράτη. Τα τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει ο όρος να χρησιμοποιείται για κάθε κοινωφελή οργάνωση που δεν ανήκει στο κράτος. Μία μη κυβερνητική οργάνωση καλύπτει μια τεράστια ποικιλία φορέων, από ενώσεις εθελοντών, φιλανθρωπικά σωματεία και αναπτυξιακούς οργανισμούς, μέχρι κινήματα για την προάσπιση της ειρήνης, την παγκόσμια ασφάλεια και τον αφοπλισμό, την προστασία του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μη κυβερνητική οργάνωση μπορεί να είναι μια μη κερδοσκοπική, εθελοντική οργάνωση που παρέχει ανθρωπιστικές ή αναπτυξιακές υπηρεσίες είτε στα μέλη της είτε σε άλλους ανθρώπους σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.⁵

Από τις πρώτες ΜΚΟ ήταν ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα και η Action Aid.⁶

Δομικά και λειτουργικά ο καθορισμός μιας ΜΚΟ μπορεί να αναφέρεται στην οργάνωση που είναι αυτο - κυβερνώμενη, ιδιωτική, όχι με σκοπό το κέρδος, η οποία συνδέεται με τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων. Ως ΜΚΟ λοιπόν ορίζεται: η ανεξάρτητη εθελοντική ένωση των ανθρώπων που ενεργούν από κοινού σε συνεχή βάση με εθνικά και διεθνή κριτήρια, για κάποιο κοινό σκοπό, μακριά από τις κυβερνητικές δομές, αποφεύγοντας τη σύσταση και διανομή της αποκτούμενης περιουσίας αλλά και τις παράνομες δραστηριότητες.⁷

Οι ΜΚΟ σε γενικές γραμμές αποτελούν φορείς της κοινωνίας πολιτών και αντιπροσωπεύουν την ενεργοποίηση των ίδιων των πολιτών για θέματα τα οποία δεν καλύπτονται επαρκώς ή δεν εντάσσονται στην πολιτική των

⁵ Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος <<Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ>> σελ.37

⁶ Βικιπαίδεια η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Μη Κυβερνητική Οργάνωση.

⁷ Αθανάσιος Στραβοσκούφης (2013) << ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ – ΜΚΟ >> σελ.31-32

επίσημων κρατικών θεσμών. Αποτελούν, βάσει προτεινόμενων ορισμών, έναν σημαντικό δίαυλο διερεύνησης της συμμετοχής στα κοινά και της ανανέωσης της κρατικής πολιτικής. Ακόμα αποτελούν θεσμικές οντότητες και η συνεργασία τους στηρίζεται στην ύπαρξη ευρύτερων και άτυπων κοινωνικών δικτύων τα οποία χαρακτηρίζονται από μεγάλη ευελιξία.⁸

Ευρύτερα μη κυβερνητικός μπορεί να χαρακτηριστεί οποιοσδήποτε εθελοντικός θεσμός που επιτελεί μια δημόσια λειτουργία χωρίς να εντάσσεται στην κυβέρνηση ή στο πεδίο δράσης της. Η διατύπωση αυτή περιλαμβάνει σχεδόν κάθε είδους ομάδα εκτός από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, τις επαναστατικές ή τρομοκρατικές ομάδες και τα πολιτικά κόμματα.⁹

---

⁸ Αθανάσιος Στραβοσκούφης (2013) << Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ>> σελ. 32

⁹ Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος << Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ>> σελ.40

1.2. Ιστορική εξέλιξη των ΜΚΟ

Οι διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ιστορία που χρονολογείται τουλάχιστον από το 1839. Εκτιμάται ότι μέχρι το 1914 υπήρχαν 1083 ΜΚΟ. Οι διεθνείς ΜΚΟ ήταν σημαντικές για το κίνημα κατά της δουλείας και το κίνημα για την ψήφο των γυναικών και κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Διάσκεψης Αφοπλισμού. Η ταχεία ανάπτυξη του μη κυβερνητικού τομέα εμφανίστηκε και στις δυτικές χώρες, ως αποτέλεσμα των διαδικασιών αναδιάρθρωσης του κράτους πρόνοιας. Η περαιτέρω παγκοσμιοποίηση της διαδικασίας αυτής σημειώθηκε μετά την πτώση του κομμουνιστικού συστήματος και ήταν ένα σημαντικό μέρος της συναίνεσης της Ουάσινγκτον.¹⁰

Η εμφάνιση της πρώτης σύγχρονης ΜΚΟ είναι η εγκαθίδρυση της British and Foreign Anti – Slavery Society το 1838. Επίσης η ίδρυση της Διεθνούς Επιτροπής για Βοήθεια (1863), η οποία μετονομάστηκε το 1876 σε Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού από τον πασίγνωστο Ερρίκο Ντυνάν, αποτελεί και την πρώτη οργανωμένη ΜΚΟ με αντίστοιχα τμήματα και σε άλλες χώρες. Η σταδιακή αύξηση των ΜΚΟ, είχε να κάνει με την εργασία, τις επιχειρήσεις, τη διεθνή νομιμότητα, τις μεταφορές, τις επικοινωνίες, τη γεωργία, και την υγεία και ήταν ευπρόσδεκτος στην ένωση χάραξης πολιτικής των Η.Ε, που την περίοδο της ίδρυσής τους το 1942, απαρτίζονταν από 26 έθνη. Στον απόηχο του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, στη διάσκεψη του Σαν Φρανσίσκο το 1945, ήδη πολλοί μη κυβερνητικοί αντιπρόσωποι συνέβαλαν στην ύφανση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του χάρτη των Η.Ε. Αλλά η ακραία πόλωση των υπερδυνάμεων της δεκαετίας του '50 και της δεκαετίας του '60, περιθωριοποίησε αποτελεσματικά τις ΜΚΟ, ως μια σημαντική τρίτη δύναμη. Η ίδρυση της Amnesty International, το 1961 έβαλε τον λίθο της απαρχής της δημιουργίας ανεξάρτητων και δυναμικών ΜΚΟ, η οποία ανέλαβε τα δικαιώματα των ατόμων ενάντια στα παραδοσιακά

---

¹⁰Βικιπαίδεια η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, Μη κυβερνητική οργάνωση.

δικαιώματα και έγινε άφοβη στην αντιμετώπιση των κρατών και των παραπτώματων τους.¹¹

Η δεκαετία του '80 και η δεκαετία του '90 διακρίθηκαν από μία έκρηξη του αριθμού των ενεργών ΜΚΟ στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου και την ανάπτυξη.

Η παρουσία και η δράση των ΜΚΟ εντοπίζεται σε τρεις φάσεις: α) η αόρατη σχεδόν ύπαρξή τους μέχρι τη διάρκεια του μεσοπολέμου, β) η συνειδητοποίηση της ύπαρξής τους μέσα από τα εμφανή προγράμματά τους στην επόμενη περίοδο, η οποία τελειώνει λίγα χρόνια μετά τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, και γ) η πιο πρόσφατη περίοδος, η οποία διαιρείται σε τρεις επιμέρους υποπεριόδους, που φτάνει μέχρι τα τελευταία 40 χρόνια.

Στην υποπερίοδο 1945-69, λέγεται ότι τα γύρω από τις ΜΚΟ θέματα είναι πολύ γενικά, παθητικά και απόλυτα. Κανείς δεν αρνείται την ύπαρξή τους. Οι κυβερνήσεις τους πειθαναγκάζουν πολλές φορές να εισέλθουν στην πολιτική σκοπιά τους και καθιστούν προβληματική τη χρησιμοποίησή τους. Στις οργανώσεις δίνεται ωστόσο κάποιος οργανωτικός χώρος, αλλά καμία ιδεολογική αυτονομία. Ο γενικός ρόλος των ΜΚΟ στο κράτος κοινωνικής πρόνοιας δεν υφίσταται με τη σημερινή μορφή. Γι' αυτό η περίοδος αυτή έχει εξάλλου χαρακτηριστεί περίοδος του συγκεντρωτικού προγραμματισμού του κράτους κοινωνικής πρόνοιας.

Στη δεύτερη υποπερίοδο 1970-80, η κύρια σταθεροποίηση του κράτους κοινωνικής πρόνοιας, δεν ευνοεί τη γενικότερη κατάσταση, που δεν είναι ουσιαστικά διαφορετική. Αλλά η νέα ιδεολογία διοικητικής αποκέντρωσης, ακόμα και σε μια περίοδο οικονομικής ανάπτυξης, έχει πλέον αρχίσει να έχει τον αντίκτυπό της.

Η τελευταία περίοδος, 1981-2010, είναι πραγματικά διαφορετική. Καθώς υπάρχει μια πολύ σημαντική εννοιολογική αλλαγή. Η έννοια της κοινωνικής

---

¹¹ Αθανάσιος Στραβοσκούφης(2013) «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ - ΜΚΟ» σελ.22

ανάπτυξης και ευημερίας αντικαθιστά την έννοια του κράτους κοινωνικής πρόνοιας. Είναι μια έκφραση δύο σημαντικών διαδικασιών που εμφανίζονται ταυτόχρονα και υπονοούν μια «αποδυνάμωση» του συγκεντρωμένου και προσανατολισμένου προτύπου κοινωνικού προγραμματισμού που εξουσίασε τη δεκαετία του '80.¹²

Συνοψίζοντας η παγκοσμιοποίηση κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα προκάλεσε το ενδιαφέρον των ΜΚΟ. Πολλά προβλήματα δεν μπορούν να επιλυθούν μέσα σε ένα έθνος. Στις διεθνείς συνθήκες και τους διεθνείς οργανισμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου θεωρήθηκαν πάρα πολύ ότι επικεντρώνονται στα συμφέροντα των καπιταλιστικών επιχειρήσεων. Οι ΜΚΟ έχουν κατορθώσει πλέον να εισχωρήσουν στα πλαίσια λήψης αποφάσεων, ενώ οι μη κυβερνητικοί ηγέτες περιλαμβάνονται στις εθνικές αντιπροσωπείες. Αυτό έχει γίνει ήδη ένα στερεότυπο φαινόμενο, με τους αντιπροσώπους ΜΚΟ να εμφανίζονται ως δημόσια μέλη στις εθνικές διαπραγματευόμενες ομάδες στα πολύπλευρα forums, και ειδικά στο περιβαλλοντικό πλαίσιο.

---

¹² Αθανάσιος Στραβοσκούφης(2013) «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ - ΜΚΟ» σελ.25-28.

1.3. Χαρακτηριστικά των ΜΚΟ

Οι ΜΚΟ αφορούν οργανώσεις που είναι ιδιωτικές και θεσμικά αυτόνομες από το κράτος, έχουν μία στοιχειώδη θεσμική οντότητα που αφορά την οργάνωση και τη διάρκεια των δραστηριοτήτων τους, διανέμουν τα κέρδη μόνο για τους σκοπούς της οργάνωσης, προσδιορίζουν με τις καταστατικές τους αρχές τις λειτουργίες τους αυτόνομα και ανεξάρτητα από άλλες διοικητικές αρχές και εν τέλει τείνουν στη δημιουργία δραστηριοτήτων που στόχο έχουν την εκπροσώπηση διαφόρων κοινωνικών ομάδων αλλά και τη δημιουργία οργανωμένης βοήθειας προς τρίτους. Ο όρος που περιέχει το αρνητικό μόριο «μη», υπονοεί τον αποκλεισμό κάθε στοιχείου που σχετίζεται με το κράτος ή την αγορά, παρ' όλα αυτά μερικές ΜΚΟ ασχολούνται με κερδοσκοπικές δραστηριότητες.¹³

Αξίζει να σημειωθεί, ότι αν και είναι ίσως ένας από τους κυριότερους ορισμούς γύρω από την ΜΚΟ, καλύπτει ένα τεράστιο φάσμα οργανώσεων που αρκετές φορές διατηρούν τα παραπάνω χαρακτηριστικά με αρκετή ρευστότητα.

Στον ευρωπαϊκό χώρο και σύμφωνα με τις ρήτρες της Ε.Ε μία ΜΚΟ:

- Έχει πολλές μορφές (εθελοντικές ενώσεις, οργανώσεις σε επίπεδο βάσης, σε κοινοτικό επίπεδο, ομάδες αυτοβοήθειας, πρωτοβουλίες υπεράσπισης, δίκτυα, κοινωνικά κινήματα).
- Έχει πολλά διαφορετικά κίνητρα (από την αλληλεγγύη στους αδύνατους ανθρώπους, έως την αλλαγή της πραγματικότητας, την προώθηση της δικαιοσύνης).
- Η ιδιότητα των συνεργασιών της ανάμεσα στα μέλη έχει πολλές εκφάνσεις (από τους αδύνατους δεσμούς των δικτύων στην πλήρη απασχόληση και τον ακτιβισμό των μελών τους).
- Είναι φορέας κοινωνικών πολιτικών (κοινωνικός αποκλεισμός, διεθνής συνεργασία στην ανάπτυξη, ανεργία, έλλειψη στέγης, υγειονομικές

¹³ Αθανάσιος Στραβοσκούφης(2013) «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ - ΜΚΟ» σελ.29.

υπηρεσίες, συστήματα πληροφοριών, περιβάλλον, καταναλωτικά ζητήματα, κοινωνική υπεράσπιση, εκπαίδευση, δικαστικό σύστημα, ανθρώπινο δυναμικό, γηρατειά, ανικανότητα, ζητήματα γένους).

- Παράγει σημαντικές πληροφορίες.

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν ένας συνθετικός ορισμός καθορίζει την ΜΚΟ ως:

- Μη κερδοσκοπικό, εθελοντικό φορέα προσανατολισμένο προς τις κοινωνικές υπηρεσίες είτε προς όφελος των μελών της οργάνωσης, είτε σε επίπεδο βάσης ή άλλων μελών του πληθυσμού.
- Μία ομάδα ιδιωτών που ενστερνίζονται ορισμένες βασικές κοινωνικές αρχές και κτίζουν τις δραστηριότητές τους, οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινοτήτων που συντηρούν.
- Η οργάνωση κοινωνικής ανάπτυξης που βοηθά στην ενδυνάμωση των ανθρώπων.
- Μια οργάνωση ή μια ομάδα ανθρώπων που απασχολείται, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε εξωτερικό έλεγχο με συγκεκριμένους σκοπούς και στόχους που είναι προσανατολισμένοι για να επιφέρουν την επιθυμητή αλλαγή στην κοινότητα - περιοχή ή ν' αλλάξουν μία κατάσταση.
- Μια ανεξάρτητη και δημοκρατική οργάνωση, που εργάζεται για την ενδυνάμωση των οικονομικά και κοινωνικά περιθωριοποιημένων ομάδων.
- Μια οργάνωση που δεν είναι συμβεβλημένη με τις αρχές των πολιτικών κομμάτων και γενικά συμμετέχει στην εργασία για την ενίσχυση, την ανάπτυξη και την ευημερία της κοινότητας.
- Ο φορέας που είναι δεσμευμένος στην επίλυση των προβλημάτων με σκοπό την άνοδο της ποιότητας της ζωής των φτωχών, των καταπιεσμένων, των περιθωριοποιημένων ανθρώπων και ομάδων στις αστικές και αγροτικές περιοχές.

- Οι οργανώσεις που ιδρύονται από και για την κοινωνία χωρίς, με ελάχιστη ή μεγάλη συνεργασία με την κυβέρνηση. Αυτό όμως δείχνει ότι ενδέχεται να υπάρχει και κρατική παρεμβατικότητα που πολλές ΜΚΟ τη δέχονται σε μικρό κυρίως, αλλά και σε μεγάλο βαθμό.
- Μια οργάνωση που είναι εύκαμπτη και δημοκρατική, προσπαθώντας να εξυπηρετηθούν άνθρωποι χωρίς κέρδος για εκείνη.¹⁴

Για να χαρακτηριστεί μια οργάνωση μη κυβερνητική πρέπει να πληροί τα εξής γενικά χαρακτηριστικά: Να είναι:

- Οργανωμένη (δηλαδή ως νομικό πρόσωπο).
- Ιδιωτική (δηλαδή να είναι θεσμικά διαχωρισμένη θεσμικά από την κυβέρνηση).
- μη κερδοσκοπική (δηλαδή να μην επιστρέφονται τα κέρδη που παράγονται στους ιδιοκτήτες ή στους διευθυντές τους).
- αυτο – κυβερνώμενη (δηλαδή να μην επικαλύπτεται από την κυβέρνηση που δεν ξεπερνιέται από την κυβέρνηση).
- εθελοντική (δηλαδή πρέπει τουλάχιστον να έχει κάποιο εθελοντικό τμήμα).
- Συμβατή με τους κανόνες του διαχειριστικού ελέγχου. (υπευθυνότητα).¹⁵

Υπάρχουν και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά τα οποία διακρίνονται σε ουσιώδη και πιθανά ή δευτερεύοντα.

Τα ουσιώδη χαρακτηριστικά είναι:

¹⁴ Αθανάσιος Στραβοσκούφης(2013) «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ - ΜΚΟ» σελ.30-31.

¹⁵ Αθανάσιος Στραβοσκούφης(2013) «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ - ΜΚΟ» σελ.32-33.

- Ο προσανατολισμός, ο οποίος αναφέρεται στο γενικότερο επίπεδο των δραστηριοτήτων των ΜΚΟ και χωρίζεται σε επιμέρους κατηγορίες δραστηριοτήτων: πρόνοιας, ανάπτυξης, αναπτυξιακής εκπαίδευσης, υπεράσπισης – υποστήριξης, δικτύου, έρευνας
- η διαβάθμιση του εγχειρήματος, το οποίο μπορεί να γίνεται σε τέσσερα αντίστοιχα επίπεδα α) διεθνές, β) εθνικό, γ) κοινοτικό και δ) τοπικό επίπεδο.

Τα πιθανά ή δευτερεύοντα χαρακτηριστικά είναι:

- τομείς εστίασης, στοιχείο το οποίο αποτελεί ένα σύνολο χαρακτηριστικών το οποίο σχετίζεται με τη δομή, τις πολιτικές, την παρεμβατικότητα, τη διαχείριση, του πόρους και τις στρατηγικές.
- αξιολογικά κριτήρια, τα οποία είναι:
  - Υπευθυνότητα, το στοιχείο διαφοροποίησης από όλες τις άλλες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών. Η υπευθυνότητα αφορά την παρουσία των ΜΚΟ απέναντι στο κράτος και τους δωρητές ενώ, αδυναμίες σημειώνονται στη υπευθυνότητα απέναντι στους ωφελημένους. Όσον αφορά την εσωτερική υπευθυνότητα, (συμβούλιο – μέλη) παρουσιάζονται ορισμένες αδυναμίες που προέρχονται συνήθως από τις ηγετικές προσδοκίες μιας ΜΚΟ.
  - Αποτελεσματικότητα, η ο οποία διαφέρει από ΜΚΟ σε ΜΚΟ.
  - Συμμετοχή, η οποία μπορεί να μεταβάλλει μία ΜΚΟ σε ελιτίστικη. Υψηλή συμμετοχή σχετίζεται με τον συνυπολογισμό των πελατών, κατοίκων, καταναλωτών κ.α. στις δραστηριότητες μιας ΜΚΟ. Ειδικότερα, οι ΜΚΟ της ελίτ, δύνανται να καθοδηγούνται από εξειδικευμένο προσωπικό και επαγγελματίες.
  - Αξίες, σε όλα τα διοικητικά στρώματα των ΜΚΟ.

- Έλεγχος, ο οποίος θα πρέπει να αφορά τους πόρους.
- Ισότητα, μεταξύ «οικογενειών» ΜΚΟ.¹⁶

Γενικά οι Μ.Κ.Ο.:

- Έχουν θεσμική οντότητα
- Είναι ιδιωτικής πρωτοβουλίας, θεσμικά ανεξάρτητες από το κράτος και τα πολιτικά κόμματα
- Δεν αποφέρουν οικονομικά οφέλη στα στελέχη τους
- Είναι αυτόνομες και έχουν τον αποκλειστικό έλεγχο των υποθέσεων τους
- Έχουν εθελοντικό χαρακτήρα, δηλαδή προσελκύουν εθελοντική προσφορά ή χρηματικές συνεισφορές από ανθρώπους που συνεργάζονται σε μόνιμη βάση για έναν κοινό σκοπό, διάφορο της απόκτησης αξιωμάτων ή χρημάτων, ή της εγκληματικής δραστηριότητας.¹⁷

---

¹⁶ Αθανάσιος Στραβοσκούφης(2013) «ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ - ΜΚΟ» σελ.33-34.

¹⁷ Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος«Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ»σελ.40.

1.4. Ο ρόλος των ΜΚΟ

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις λειτουργούν σε ένα παγκόσμιο και αλληλεξαρτώμενο περιβάλλον που απαιτεί συνεργασίες κ δικτύωση. Με την μεταξύ τους διασύνδεση οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μοιράζονται την πληροφόρηση και την τεχνογνωσία, αποφεύγοντας έτσι την επικάλυψη των δράσεων και εξοικονομώντας πόρους. Αυτοί οι δεσμοί απαιτούν συνεργασία και συντονισμό. Οι περισσότερες μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των κρατών και των διακυβερνητικών οργανισμών.¹⁸ Οι Μ.Κ.Ο. όμως παρά το ότι δεν έχουν διεθνή νομική υπόσταση στηρίζονται στη νομιμοποίηση που τους παρέχει η οικουμενική διάσταση της δράσης τους. Συμμετέχουν επίσης σε διεθνείς διακυβερνητικές διασκέψεις και σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν συμβάλει καθοριστικά στη διάδοση και την εφαρμογή παγκόσμιων κανόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και την εξάλειψη της βίας. Συχνά οι κυβερνήσεις δραστηριοποιούνται και συνεργάζονται για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αναδεικνύουν οι ίδιες οι μη κυβερνητικές οργανώσεις. Θα ήταν λάθος λοιπόν να πει κανείς ότι στερούνται νομιμότητας στην παγκόσμια πολιτική σκηνή.¹⁹ Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι να καλύψουν το κενό που δημιουργείται ανάμεσα στη παραδοσιακή κρατοκεντρική πολιτική και τον νέο παγκόσμιο χώρο, συμμετέχοντας στην παγκόσμια διακυβέρνηση και ενθαρρύνοντας τη δημιουργία και την ανάδειξη νέων μορφών οικουμενικής συνείδησης και ταύτισης.²⁰

¹⁸ ¹⁸ Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος «Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ»σελ.53.

¹⁹ Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος «Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ»σελ.54.

²⁰ Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος «Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ»σελ.55.

2. Κεφάλαιο 2^ο

ΟΙ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1. Οι ΜΚΟ στην Ελλάδα

Από την πλέον ολοκληρωμένη έρευνα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου²¹ (Φωτιάδη, 2015), προέκυψε ότι τα 2/3 των ΜΚΟ δραστηριοποιούνται σε τρεις τομείς:

- Οι 111 ΜΚΟ ασχολούνται με την ένταξη και την κοινωνική αλληλεγγύη,
- Οι 100 ΜΚΟ με την στέγαση, τη σίτιση, την πρόνοια και την υγεία,
- οι 69 ΜΚΟ ασχολούνται με θέματα εκπαίδευσης και
- οι 59 με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σύμφωνα με τον επικεφαλής της έρευνας δρ Χουλιάρα, οι ΜΚΟ εκτός από την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων, προσφέρουν και αρκετές θέσεις εργασίας, μιας και το 2013 ο αριθμός των εργαζόμενων σε αυτές ανήλθε στους 4.016. Παράλληλα αυξήθηκε και ο αριθμός των εθελοντών που δραστηριοποιούνται σε αυτές τις οργανώσεις (20.000 άτομα το 2013).

Οι σημαντικότερες ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι:

- **Το χαμόγελο του παιδιού:** ιδρύθηκε το 1995, από τον 1^ο χρόνο Ανδρέα Γιαννόπουλο και σήμερα απασχολεί περισσότερους από 424 εξειδικευμένους επαγγελματίες και περισσότερους από 2.500 εθελοντές. Αποστολή του είναι η 24ωρη δράση και προστασία σχετικά με την υγεία και την καλή διαβίωση των παιδιών στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την θρησκεία τους και την εθνικότητά τους. Χρηματοδοτείται κυρίως από δωρεές και χορηγίες και ελάχιστα από

²¹ Φωτιάδη, Ι. (2015, 11 17). Ο «χάρτης» των ΜΚΟ στην Ελλάδα. Ανάκτηση 5 3, 2018, από <http://www.kathimerini.gr/>: <http://www.kathimerini.gr/838879/article/epikairothta/ellada/o-xarths-twn-mko-sthn-ellada>

κρατική επιχορήγηση η οποία είναι μικρότερη του 1,5% του προϋπολογισμού της οργάνωσης.

- **ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων:** ιδρύθηκε το 1992 και δραστηριοποιείται σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Βόλο, Κοζάνη, Αλεξανδρούπολη και Τίρανα. Απασχολεί 350 επαγγελματίες και συνεργάζεται με 360 εθελοντές. Η ΑΡΣΙΣ δραστηριοποιείται με παιδιά και νέους, που ζουν σε δύσκολες συνθήκες, όπου ο κοινωνικός αποκλεισμός και ο κίνδυνος περιθωριοποίησης τους είναι υψηλός και επιδιώκει την υποστήριξη και την ενδυνάμωσή τους. Χρηματοδοτείται από Ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους, διεθνής οργανισμούς όπως UNICEF, UNHCR, TERRE DES HOMMES, SAVE THE CHILDREN, OXFAM και Ιδρύματα (π.χ. BODOSSAKI, SNF, JOHN S. LATSIS, SOLIDARITY NOW κ.λπ.) και δωρεές πολιτών. Μέσω της CSR λαμβάνει κυρίως δωρεές σε είδος.
- **Η UNICEF:** δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από το 1977, απασχολεί 33 άτομα μόνιμου προσωπικού και συνεργάζεται με πολλούς εθελοντές. Ασχολείται με τα παιδιά και την προστασία τους, με τα δικαιώματά τους και υλοποιεί προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Στηρίζεται σε εθελοντικές συνεισφορές από πολίτες κατά 84% και 16% από εταιρικές συνεργασίες και φορείς με πολύ αυστηρά κριτήρια επιλογής.
- **Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες:** πρωτολειτούργησε στη χώρα μας τον Μάρτιο του 1952. Σήμερα απασχολεί συνολικά 400 εργαζόμενους, ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο απασχολεί 9.700 άτομα σε 126 χώρες. Η κύρια δραστηριότητα της είναι η καθοδήγηση και ο συντονισμός διεθνών δράσεων για την προστασία των προσφύγων και την επίλυση των προβλημάτων τους, όπως το δικαίωμα τους να ζητήσουν άσυλο σε ασφαλές άλλο κράτος ή την επιστροφή τους στην πατρίδα τους, την ενσωμάτωση σε τοπικό επίπεδο ή την επανεγκατάσταση τους σε τρίτη χώρα. Προτεραιότητα της αποτελούν τα παιδιά και τα ίσα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών. Χρηματοδοτείται σχεδόν εξ ολοκλήρου από άμεσες,

εθελοντικές εισφορές και από τα κράτη δωρητές, από συνεισφορές ΜΚΟ, από τον ιδιωτικό τομέα και από μεμονωμένους πολίτες, καθώς και από την ετήσια επιχορήγηση του τακτικού προϋπολογισμού των Ηνωμένων Εθνών.

- **Η PRAKSIS:** η οποία δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από το 2004, απασχολεί επαγγελματικά περίπου 500 άτομα και υποστηρίζεται από 1000 εθελοντές. Αποτελεί ένα Ανθρωπιστικό Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο, που ως στόχο έχει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικού και ιατρικού χαρακτήρα και απευθύνεται στις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, ψυχοκοινωνικής και νομικής υποστήριξης (άπορους, άνεργους, άστεγους, ανασφάλιστους, παιδιά που εργάζονται ή επαιτούν στο δρόμο, ασυνόδευτους ανηλίκους, αιτούντες άσυλο/πρόσφυγες, μονογονεϊκές οικογένειες, οικονομικούς μετανάστες, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας-trafficking, αποφυλακισμένους, οροθετικούς στους ιούς του HIV και των ηπατιτίδων Β και C κ.α.). Παρέχει επίσης
  - Πρωτοβάθμια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και δράσεις Δημόσιας Υγείας
  - Νομική συμβουλευτική
  - Εργασιακή Συμβουλευτική
  - Ψυχοκοινωνική Συμβουλευτική
  - Βασικές υπηρεσίες υγιεινής
  - Δράσεις στέγασης Ασυνόδευτων Ανηλίκων αλλά και άλλων ευάλωτων ομάδων
  - Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες
  - Υποστήριξη ιατρικού/ψυχοκοινωνικού κλιμακίου της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Σύμφωνα με τα οικονομικά στοιχεία του 2015, χρηματοδοτείται κατά 92% από ιδιωτικές πρωτοβουλίες και κατά 8% από προγράμματα της Ε.Ε.

- **Οι Γιατροί χωρίς Σύνορα:** δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα για περισσότερο από 25 χρόνια, με μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων μας για το προσφυγικό. Διαθέτουν περισσότερα από 500 άτομα προσωπικό. Είναι μια διεθνής, ανεξάρτητη, ιατρική ανθρωπιστική οργάνωση, η οποία φροντίζει και παρέχει ιατρική φροντίδα σε ανθρώπους αποκλεισμένους από τα συστήματα υγείας, σε θύματα βίας, φυσικών καταστροφών ή ενόπλων συγκρούσεων. Προσεγγίζουν τους ανθρώπους με κριτήριο τις ιατρικές ανάγκες τους, ανεξάρτητα από φυλετικά, θρησκευτικά ή πολιτικά πιστεύω τους. Δεν δέχονται χρηματοδότηση από θεσμικούς πόρους, ενώ μόνο το 2015 διέθεσαν περισσότερα από 31,5 εκατομμύρια ευρώ στις δράσεις για τους πρόσφυγες, ποσό το οποίο συγκεντρώθηκε διεθνώς αποκλειστικά από ιδιωτικές δωρεές.
- **Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC):** στην Ελλάδα οι δράσεις της συνδέονται με τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, ο οποίος βρίσκεται (η ICRC υποστηρίζει δράσεις για την αποκατάσταση οικογενειακών δεσμών, τομέας ειδίκευσης της). Από το 2013 βοηθά τον Ε.Ε.Σ. για τον εντοπισμό και την επανασύνδεση των μεταναστών με τις οικογένειές τους και έχει μόνιμη παρουσία στη χώρα μας. Δραστηριοποιείται κυρίως σε εμπόλεμες συρράξεις, βάσει της σύμβασης της Γενεύης και παρέχει βοήθεια σε θύματα πολέμου, προάγοντας το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Από το 1863, η ICRC είναι η παλαιότερη ανθρωπιστική οργάνωση στον κόσμο και χρηματοδοτείται κυρίως από τα κράτη που συμμετέχουν στις Συμβάσεις της Γενεύης.
- **H ActionAid:** ιδρύθηκε το 1972 και είναι μια διεθνής, ΜΚΟ, αναπτυξιακή οργάνωση. Δουλεύει μαζί με περισσότερους από 15 εκατομμύρια ανθρώπους σε 45 χώρες ενάντια στη φτώχεια και την αδικία. Εργάζεται στο πρόγραμμά για τους πρόσφυγες στην Λέσβο και στην Αττική στηρίζοντας ψυχοκοινωνικά τις ευάλωτες γυναίκες. Το 2015, το 96% των εσόδων της προήλθε από τους μεμονωμένους πολίτες και τα υπόλοιπα από ιδρύματα και εταιρείες.

2.2. Το Νομικό καθεστώς

Ο όρος «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» (ΜΚΟ) - Non-Governmental Organisations (NGOs), πρωτοαναφέρθηκε στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (1945) και αναφέρεται στις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Ο όρος αναγνωρίστηκε ως «συμβουλευτικό καθεστώς» των εθνικών και διεθνών ΜΚΟ. Πριν αρκετά χρόνια εμφανίστηκε και στην ελληνική νομοθεσία με τον νόμο Ν. 2731/1999, σχετικό με τη διεθνή βοήθεια (άρθρα 10 έως 17) και τον νόμο Ν. 2646/1998 σχετικά με την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος κοινωνικής πρόνοιας (άρθρο 12).

Οι ΜΚΟ έχουν διεθνή παρουσία, είναι ανεξάρτητες από το κράτος, δεν αποτελούν διεθνείς οργανισμούς και κυρίως στηρίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και στις κρατικές επιχορηγήσεις. Συχνά οι σκοποί τους είναι ανθρωπιστικοί ή ασχολούνται με περιβαλλοντικά ζητήματα ή με κοινωνικά προβλήματα όπως ο ρατσισμός και η φτώχεια.²² (Σκλιάς, 2002) Η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζει τις ΜΚΟ ως: *«ιδιωτικούς οργανισμούς οι οποίοι ασκούν δραστηριότητα για να απαλύνουν τον πόνο, να προωθήσουν τα συμφέροντα των φτωχών, την προστασία του περιβάλλοντος, την παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, ή αναλαμβάνουν την ανάπτυξη της κοινότητας»*.

---

²² Σκλιάς, Π. Χ. (2002). *Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, η γεωγραφία των μη κυβερνητικών οργανώσεων*. Αθήνα: Παπαζήση.

2.3. Οι τύποι των ΜΚΟ

Σύμφωνα με το Stromquist²³ (Stromquist, 1998), οι ΜΚΟ απαρτίζουν τις μη κυβερνητικές, εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και παρέχουν υπηρεσίες σε αδύναμες κοινωνικές ομάδες ή άτομα, αναπτύσσουν προγράμματα στήριξης για τις τοπικές κοινωνίες και μεσολαβούν για βιώσιμη ανάπτυξη σε συνεργασία με το κράτος ή άλλους φορείς. Το παγκόσμιο δίκτυο των ΜΚΟ ορίζει τις ΜΚΟ ως μη κερδοσκοπικές εθελοντικές ανεξάρτητες από το κράτος και πολιτικά κόμματα οργανώσεις, που εργάζονται για το δημόσιο καλό και επιτρέπουν τη συμμετοχή όλων των ατόμων ανεξάρτητα από τη φυλή, την εθνικότητα, τη θρησκεία και το φύλο. Έτσι, οποιοσδήποτε ανεξάρτητος, μη πολιτικά συνδεδεμένος μη κερδοσκοπικός οργανισμός, που χαρακτηρίζεται από την εθελοντική συμμετοχή του, ο οποίος στοχεύει στην παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης, κοινωνικής υποστήριξης και γνώσης, με σαφώς καθορισμένο κοινωνικό προσανατολισμό, μπορεί να χαρακτηριστεί ΜΚΟ.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο όρος «μη κυβερνητικός» αναφέρεται σε όλες τις πιθανές μορφές διακυβέρνησης και όχι μόνο στην κρατική κυβέρνηση, όπως στην τοπική, περιφερειακή και εθνική κυβέρνηση, αλλά σε διακρατικές (όπως τα θεσμικά όργανα της ΕΕ) και διεθνείς μέσω περιφερειακών και διεθνών οργανώσεων. Αρκετά ερευνητικά κέντρα έχουν επιχειρήσει να ταξινομήσουν τις ΜΚΟ με διαφορετικά κριτήρια. Για παράδειγμα, ο O'Neill²⁴ (O'Neill, 1990), ταξινόμησε τις ΜΚΟ σε 9 ομάδες σύμφωνα με τον θεματικό προσανατολισμό τους:

- Τη θρησκεία,
- Την έρευνα,
- Την ιατρική υποστήριξη,

²³ Stromquist, N. (1998). *NGOs in a new paradigm of civil society, Current Issues in Comparative Education* (Τόμ. 1).

²⁴ O'Neill, M. (1990). *The Third America: the Emergence of the Non-Profit Sector in the United States*. San Francisco: Jossey-Bass Clark.

- Τον πολιτισμό,
- Την κοινωνία,
- Το δίκαιο,
- Την παγκόσμια βοήθεια,
- Την ιατρική πρόληψη
- Την προώθηση-προβολή

Επίσης ο O'Neill πρότεινε περισσότερα επιμέρους συστήματα ταξινόμησης βάσει του γεωγραφικού πεδίου τους, του νομικού καθεστώτος και του είδους της ιδιότητας των μελών τους.

Ο Cousins²⁵ (Cousins, 1991), οργάνωσε τις ΜΚΟ με βάση τον προσανατολισμό τους:

- Την φιλανθρωπία,
- Τη παροχή υπηρεσιών,
- Τη συνεργασία,
- Την ευαισθητοποίηση του κοινού

Αλλά και σε διεθνείς ΜΚΟ, δηλαδή σε αυτές που επηρεάζουν τη διεθνή κοινότητα.

Σύμφωνα με τον Giannis²⁶ (Giannis, 2004), οι ΜΚΟ ταξινομούνται με βάση 4 κριτήρια:

- Τη γεωγραφική περιοχή,
- Το νομικό καθεστώς,
- Το είδος του μέλους,
- Το πεδίο εργασίας

²⁵ Cousins, W. (1991). *Non-Governmental Initiatives, ADB, The Urban Poor and Basic Infrastructure Services in Asia and the Pacific*. Manila: Asian Development Bank.

²⁶ Giannis, N. (2004). *Participatory democracy and civil society: the European path* (Τόμ. 18).

Επίσης και με 5 ποιοτικά κριτήρια, όπως είναι ο αντίκτυπος της ΜΚΟ στην κοινωνία, το πόσο ανοικτή είναι, την οργάνωση και τους πόρους της και τον τρόπο που παρεμβαίνει στην κοινωνία.

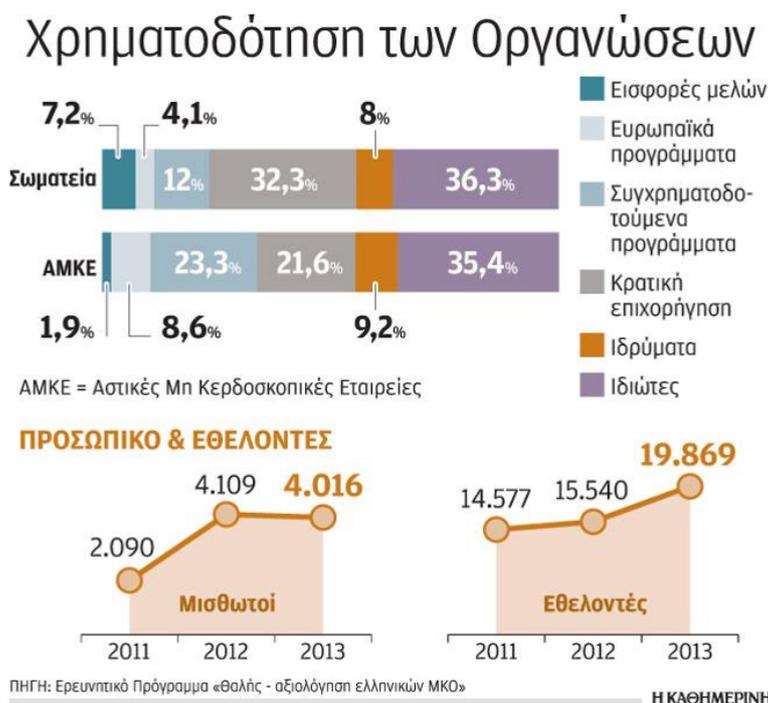
Λόγω του πλήθους των ΜΚΟ και των εγγενών διαφορών στους στόχους και τη λειτουργία τους, είναι ανέφικτη η εκτίμηση όλων. Για το λόγο αυτό, θα επικεντρωθούμε στις ΜΚΟ που λειτουργούν (και) σε εθνικό επίπεδο, αυτοχρηματοδοτούνται, έχουν εθελοντές και οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους και ο κύριος προσανατολισμός τους είναι να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση του κοινού και έτσι να παρεμβαίνουν στη λειτουργία της κοινωνίας. Σύμφωνα με τον Stromquist²⁷ (Stromquist, 2008), αυτού του τύπου οι ΜΚΟ ονομάζονται μεταρρυθμιστικές και έχουν δράσεις στην καθημερινή τοπική και παγκόσμια κοινωνία, καθώς συμβάλλουν στους τρόπους με τους οποίους τα άτομα παράγουν και βελτιώνουν την κοινωνία των πολιτών. Η μελέτη επικεντρώθηκε σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών όπου είναι θεσμικά ανεξάρτητες από τις κρατικές και ιδιωτικές επιχειρήσεις και προωθούν καινοτόμες μορφές συλλογικής δράσης. Οι παραδοσιακές οργανώσεις, όπως κέντρα γειτονιάς, εκκλησίες, σχολικοί συνεταιρισμοί, πολιτικά κόμματα, κέντρα ηλικιωμένων, δεν λήφθηκαν υπόψη μας.

---

²⁷ Stromquist, N. (2008). *Revisiting Transformational NGOs in the Context of Contemporary Society, Current Issues in Comparative Education* (Τόμ. 10).

2.4. Η δράση των ΜΚΟ

Οι πρώτες διεθνείς ΜΚΟ ήταν ο «Ερυθρός Σταυρός» και οι «Γιατροί χωρίς Σύνορα» όπως και η «UNICEF», η «WWF», η ActionAid» κ.α. Οι περισσότερες ΜΚΟ έχουν ιδρυθεί μεταξύ 1990-1997, είναι περισσότερες από 37.000, απασχολούν στην Ευρώπη περισσότερα από 7.000.000 άτομα και πλέον έχουν ισχυρό λόγο, επηρεάζουν την κοινή γνώμη και πιέζουν κυβερνήσεις και παγκόσμιες οργανώσεις.²⁸ (Σωτηρόπουλος, 2004)

Εικόνα 1: καταγραφή των ΜΚΟ από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σε συνεργασία με φορείς, στο πλαίσιο του προγράμματος «Θαλής», 2015,

πηγή: <http://www.kathimerini.gr/838879/article/epikairothta/ellada/o-xarths-twn-mko-sthn-ellada>

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου²⁹, με ομάδα 30 επιστημόνων³⁰ και σε συνεργασία με φορείς

²⁸ Σωτηρόπουλος, Δ. (2004). *Η άγνωστη κοινωνία των πολιτών*. Αθήνα: Ποταμός.

²⁹ Το ερευνητικό αυτό πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε. και εθνικούς πόρους (ερευνητικά κέντρα, Ελληνικά Πανεπιστήμια)

και στο πλαίσιο του προγράμματος «Θαλής», ολοκλήρωσε την καταγραφή των ΜΚΟ στη χώρα μας. Το πρόγραμμα επιδιώκει να ενδυναμώσει την κοινωνία πολιτών και στοχεύει (GreekCivilSocietyNetwork, 2012):

- Στην εξέταση των κακόβουλων κριτικών έναντι των ΜΚΟ στην Ελλάδα και πόσο βάσιμες είναι αυτές
- Σε μια διαφορετική προσέγγιση σχετικά με θέματα αποτελεσματικότητας, αντιπροσωπευτικότητας, αποδοτικότητας, λογοδοσίας και διαφάνειας
- Στην αξιολόγηση ποιοτικών και ποσοτικών κριτηρίων
- Στη διερεύνηση δυνατοτήτων βελτίωσης των ΜΚΟ που δρουν στην Ελλάδα

Έτσι για το 2015 η ομάδα κατέγραψε στην Ελλάδα 422 οργανώσεις, αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες και σωματεία με κοινωφελές έργο και οι οποίες διαθέτουν οργανωτική αυτονομία και διοικητικές δομές και έχουν ολοκληρώσει για 2 έτη οικονομική χρήση. Στην έρευνα ανταποκρίθηκαν μόνο 189 οργανώσεις, με τις 157 (37%) να ολοκληρώνουν την έρευνα. Σε αυτές τις ΜΚΟ το 57% αποτελούνταν από 90 σωματεία και το 43% από μη κερδοσκοπικές εταιρείες. Οι υπόλοιπες ΜΚΟ που δεν συμμετείχαν προφασίστηκαν αδυναμία παρουσίασης στοιχείων (38%), αδυναμία εξαιτίας

---

³⁰ Επιστημονικός υπεύθυνος ο Καθηγητής Αστέρης Χουλιάρας, του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και συμμετέχουν στο πρόγραμμα οι καθηγητές: από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Δημήτρης Μπουραντώνης, Κωνσταντίνος Μπουρλάκης και Γεώργιος Παγουλάτος, από το Πανεπιστήμιο Αθηνών ο Δημήτρης Σωτηρόπουλος, από το Πανεπιστήμιο Πειραιώς η Μαριλένα Σημίτη, από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ο Κωνσταντίνος Μαγκλιβέρας, από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο οι Απόστολος Παπαδόπουλος και Αλεξάνδρα Τραγάκη, από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ο Χρήστος Φραγκονικολόπουλος, από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών ο Αλέξανδρος Αφουξενίδης, από το University College London η Ελένη Κύρου, από το University of Kent at Canterbury η Jennifer Clarke κ.α. (GreekCivilSocietyNetwork, 2012)

του φόρτου εργασίας (43%), και αντίθεση στην διεξαγωγή αυτής της έρευνας (19%).³¹ (Φωτιάδη, 2015)

---

³¹ Φωτιάδη, Ι. (2015, 11 17). Ο «χάρτης» των ΜΚΟ στην Ελλάδα. Ανάκτηση 5 3, 2018, από <http://www.kathimerini.gr/>: <http://www.kathimerini.gr/838879/article/epikairothta/ellada/o-xarths-twn-mko-sthn-ellada>

2.4.1. Οι τομείς δράσεις των ΜΚΟ στην Ελλάδα

Η παρατεταμένη οικονομική κρίση στη χώρα μας και οι ανάγκες που έχουν προκύψει σχεδίασαν και τους τομείς δράσεις των ΜΚΟ, όπου αντικατοπτρίζονται οι ανάγκες της κοινωνίας. Σύμφωνα με τον καθηγητή δε Σ. Πετρόπουλο του Πανεπιστημίου της Πελοποννήσου, από την έρευνα, κατά την οποία ζητήθηκε από τις ΜΚΟ να προσδιορίσουν το αντικείμενο των ενδιαφερόντων τους, προέκυψαν τα εξής στοιχεία:

- Τα 2/3 εξ αυτών δραστηριοποιούνται παράλληλα σε 3 τομείς
- Οι 6 εκ αυτών δραστηριοποιούνται σε 8 τομείς

Έτσι αναλυτικότερα έχουμε τα εξής ευρήματα:

- 111 ΜΚΟ δραστηριοποιούνται σε προγράμματα ένταξης και κοινωνικής αλληλεγγύης
- 100 ΜΚΟ δραστηριοποιούνται σε προγράμματα πρόνοιας, υγείας, στέγασης και σίτισης
- 69 ΜΚΟ δραστηριοποιούνται σε προγράμματα εργασιακών δικαιωμάτων, εκπαίδευσης και κατάρτισης
- 59 ΜΚΟ δραστηριοποιούνται σε προγράμματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε προγράμματα φύλου

2.4.2. Το μέγεθος εργασιών των ΜΚΟ στην Ελλάδα

Η μελέτη «Θαλής» κατέγραψε από το 2011 και μέχρι το 2013 και το μέγεθος του κύκλου των εργασιών:

- Το 2011 οι μισθωτοί απασχολούμενοι ανέρχονταν στους 2.090
- Το 2012 οι μισθωτοί απασχολούμενοι ανέρχονταν στους 4.109 και
- Το 2013 οι μισθωτοί απασχολούμενοι ανέρχονταν στους 4.016

Έτσι σύμφωνα με τον δρ Α. Χουλιάρα, οι θέσεις εργασίας που προσφέρθηκαν εκείνη την περίοδο ήταν αρκετές, ενώ παράλληλα οι ΜΚΟ συνέβαλλαν στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Όμως και ο αριθμός των εθελοντών είχε αυξητική τάση, όπως δείχνουν οι αριθμοί, αν και αρκετοί από αυτούς πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους σε περισσότερες από μια στις υπό μελέτη οργανώσεις ΜΚΟ:

- Το 2011 οι εθελοντές ανέρχονταν στο αριθμό των 14.577
- Το 2012 οι εθελοντές ανέρχονταν στο αριθμό των 15.540 και
- Το 2013 οι εθελοντές ανέρχονταν στο αριθμό των 19.869

2.4.3. Η αξιολόγηση των ΜΚΟ στην Ελλάδα

Τα κριτήρια τα οποία εξετάστηκαν για να αξιολογηθούν οι ΜΚΟ στην Ελλάδα, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ήταν τρία:

- Η οργάνωση
- Η αποτελεσματικότητα και
- Η διαφάνεια

Σύμφωνα με τα ευρήματα η κατάσταση κρίθηκε αρκετά ενθαρρυντική μιας και:

- 22 ΜΚΟ έλαβαν 4 αστέρια
- 87 ΜΚΟ έλαβαν 3 αστέρια και
- 48 ΜΚΟ έλαβαν 2 αστέρια

Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας παρατηρήθηκε ότι αρκετές ήταν οι οργανώσεις οι οποίες βελτίωσαν τα αδύναμα τους σημεία. Για παράδειγμα ανήρτησαν στο διαδίκτυο το καταστατικό τους, τον ισολογισμό τους, τα ονόματα του ΔΣ, τις δράσεις τους κλπ

2.5. Οι στόχοι των ΜΚΟ

Ο γενικός στόχος του προγράμματος των ΜΚΟ στην Ελλάδα είναι η ενίσχυση της ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών και η ενισχυμένη συμβολή στην κοινωνική δικαιοσύνη, τη δημοκρατία και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι:

- Να προωθούνται οι δημοκρατικές αξίες, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να αυξηθεί η παροχή ευημερίας και βασικής υπηρεσίας σε συγκεκριμένες ομάδες στόχους
- Να προωθηθεί το έργο των ΜΚΟ και ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τον τομέα που προωθείται
- Να αναπτυχθεί ο ρόλος της δικηγόρου και του φύλακα παρακολούθησης

Να υπάρξουν τομείς υποστήριξης για:

- Τη δημοκρατία
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των μειονοτήτων (των Ρομά, των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο)
- Την καλή διακυβέρνηση και τη διαφάνεια
- Τη συμμετοχική δημοκρατία
- Την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των εγκλημάτων μίσους
- Την καταπολέμηση των διακρίσεων για όλους τους λόγους, συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού προσανατολισμού
- Τις κοινωνικές ανισότητες, τη φτώχεια και τον αποκλεισμό, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών
- Την ισότητα των φύλων
- Τη βία με βάση το φύλο

- Την καταπολέμηση της διαφθοράς
- Το εμπόριο ανθρώπων
- Την ανάπτυξη ικανοτήτων
- Την ενεργός συμμετοχή των πολιτών και ευαισθητοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Τη δικτύωση και τη δημιουργία συνασπισμού μεταξύ των ΜΚΟ
- Την προστασία του περιβάλλοντος και την αλλαγή του κλίματος
- Τις δραστηριότητες δημιουργίας ικανοτήτων και την οργανωτική στήριξη στις ΜΚΟ
- Τις δραστηριότητες ευαισθητοποίησης
- Τις δραστηριότητες πολυπολιτισμικού διαλόγου
- Την αμοιβαία μάθηση και διάδοση
- Τις δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Την κατασκευή δικτύου και συνασπισμού
- Την παροχή υπηρεσιών πρόνοιας και των βασικών υπηρεσιών
- Τις δραστηριότητες υπεράσπισης και παρακολούθησης
- Τη συμμετοχή σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων
- Τις πολιτιστικές πρωτοβουλίες για την προώθηση των τομέων υποστήριξης

Το πρόγραμμα στοχεύει επίσης και στις οριζόντιες ανησυχίες, όπως είναι το μίσος, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, η ομοφοβία, ο αντισημιτισμός, η ανεκτικότητα και η πολυπολιτισμική κατανόηση, οι Ρομά, η σεξουαλική παρενόχληση, η βία κατά των γυναικών και η εμπορία ανθρώπων.

Στο πλαίσιο του προγράμματος, το ταμείο των ΜΚΟ είχε διαθέσει 95.100 ευρώ για το 2014 και για την προώθηση των διμερών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και των χωρών Χορηγών, όπως η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν. Η διμερής συνεργασία αποσκοπούσε:

- Στη διεύρυνση της συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και των κρατών χορηγών βοήθειας

- Στην επίτευξη κοινών αποτελεσμάτων
- Στην αύξηση της γνώσης και της αμοιβαίας κατανόησης

Οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί χρησιμοποιήθηκαν και για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων μεταξύ ελληνικών ΜΚΟ και επιλεγμένων φορέων των κρατών-χορηγών. Ακόμη δόθηκαν χορηγίες για την ανάπτυξη της δικτύωσης, των ανταλλαγών γνώσεων, της τεχνολογίας και της εμπειρίας.

2.6. Οι ΜΚΟ εργαλείο της Δημοκρατίας

Οι αντιδημοκρατικές κυβερνήσεις δεν συμπαθούν τις ΜΚΟ εξαιτίας της ουσιαστικής υπηρεσίας τους στις κοινωνίες, μιας και μπορούν να βοηθήσουν ώστε το κοινό να γνωρίζει εάν οι πολιτικοί κάνουν κατάχρηση δημόσιου χρήματος ή παραβιάζουν το νόμο. Βοηθούν το κοινό να οργανωθεί και να γνωστοποιήσει τις απόψεις του μέσω εκπροσώπων του, όπως για παράδειγμα μέσω αναφορών ή ειρηνικών διαμαρτυριών. Και τέλος μπορούν να στείλουν κυβερνήσεις στο δικαστήριο, όταν αυτές προσπαθούν να πάρουν τα δικαιώματά των πολιτών ή να λεηλατήσουν το δημόσιο χρήμα.³² (Garton, 2009)

Επειδή οι ΜΚΟ είναι τόσο σημαντικές για τη δημοκρατία, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο δημιούργησαν διεθνείς κανόνες για την προστασία τους. Οι συνθήκες που έχουν υπογραφεί από όλες τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις στα Ηνωμένα Έθνη και στο Συμβούλιο της Ευρώπης δίνουν σε όλους το δικαίωμα δημιουργίας οργανώσεων, ειρηνικής διαμαρτυρίας και έκφρασης των απόψεών τους.³³ (Close, 1999)

Αλλά πρόσφατα, κάποιες κυβερνήσεις της ΕΕ, για παράδειγμα στην Ουγγαρία, την Πολωνία και την Κροατία, έχουν αρχίσει να προσπαθούν να μειώσουν τη δύναμη των ΜΚΟ. Προσπαθούν να αφαιρέσουν κάποια δικαιώματα τους ώστε οι ΜΚΟ να μην μπορούν να καταγγείλουν περιπτώσεις στέρησης πολιτικών ελευθεριών ή να μην μπορούν να καταπολεμήσουν τη διαφθορά κλπ. Υπάρχουν τρεις κοινές τακτικές που χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις ώστε να αποδυναμώσουν τις ΜΚΟ. Πρώτον, προσπαθώντας να καταστρέψουν τη φήμη τους, κατηγορώντας τους ότι είναι αντιδημοκρατικοί, δεύτερον, αφαιρώντας την κυβερνητική χρηματοδότηση και καθιστώντας

³² Garton J., 2009, The regulation of organized civil society, Oxford and Portland, Hart Publishing

³³ Close D.H., 1999, Environmental movements and the emergence of civil society in Greece, Australian Journal of Politics and History

δυσκολότερη τη λήψη δωρεών από το εξωτερικό και τρίτον, τις παρενοχλούν μέσω ποινικών ή φορολογικών ερευνών με κατασκευασμένες κατηγορίες.

Οι ΜΚΟ συμβάλλουν στη σωστή λειτουργία της δημοκρατίας. Το κάνουν αυτό διευκολύνοντας τους ανθρώπους να ενημερώνονται για τον τρόπο λειτουργίας της χώρας τους, βοηθώντας τους να επικοινωνούν με τους πολιτικούς και διασφαλίζουν ότι οι κυβερνήσεις δεν κάνουν κατάχρηση των εξουσιών τους.³⁴ (Ανθόπουλος, 2003)

Κατ' αρχάς, οι ΜΚΟ συμβάλλουν στην εκπαίδευση του κοινού για το τι κάνουν οι κυβερνήσεις και πώς μπορούν να τις επηρεάσουν. Ενημερώνουν το κοινό σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικοί και οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την εξουσία και την επιρροή τους και βοηθούν τους πολίτες να σχηματίζουν απόψεις και να λαμβάνουν αποφάσεις με βάση όλες τις σχετικές πληροφορίες.

Δεύτερον, οι ΜΚΟ βοηθούν τον δημόσιο διάλογο με τις κυβερνήσεις. Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα μόνο να επιλέγουν τους εκπροσώπους τους μία φορά κάθε λίγα χρόνια. Μόλις βρεθούν στην εξουσία, οι πολιτικοί λαμβάνουν εκατοντάδες αποφάσεις σχετικά με νόμους, φόρους και πολιτικές. Οι ΜΚΟ δίνουν στους πολίτες έναν τρόπο για να ενημερώνουν τους πολιτικούς τους αντιπροσώπους για το τι πιστεύουν για τις επιλογές τους, μιας και η έκφραση των απόψεών τους μέσω μιας ΜΚΟ μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική, διότι όταν πολλοί άνθρωποι μιλούν με μία φωνή, είναι ευκολότερο να ακουστούν.

Οι ΜΚΟ εξηγούν στις κυβερνήσεις τις απόψεις των ανθρώπων που εκπροσωπούν, για παράδειγμα, τα άτομα με αναπηρίες ή τους ηλικιωμένους ή άτομα που δεν συμφωνούν με την πυρηνική ενέργεια κ.ο.κ.. Επίσης προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι οι κυβερνήσεις δεν παραβιάζουν το σύνταγμα τους ή τις διεθνείς συνθήκες, ότι αμείβουν δίκαια τους εργαζομένους ή ότι επιτρέπουν την ελευθερία του λόγου. Όταν οι ΜΚΟ εργάζονται για να διασφαλίσουν ότι οι κυβερνήσεις τηρούν αυτές τις νομικές υποχρεώσεις τους,

³⁴ Ανθόπουλος Χ., 2003, «Πολιτικά κόμματα και ΜΚΟ», στο Τσάτσος Δ., Κοντιάδης Ξ. (επιμ.), Το μέλλον των πολιτικών κομμάτων, Αθήνα, Παπαζήσης

τότε συμβάλλουν στη διασφάλιση της δημοκρατίας και του δημόσιου συμφέροντος.

Τρίτον, δυστυχώς, οι κυβερνήσεις συχνά παραβιάζουν το νόμο, έτσι όταν συμβεί αυτό, οι ΜΚΟ μπορούν να προσφύγουν σε ανώτατα διεθνή όργανα. Με αυτόν τον τρόπο, οι ΜΚΟ διασφαλίζουν ότι οι κυβερνήσεις δεν κάνουν κατάχρηση των εξουσιών τους και δεν παραβιάζουν συνταγματικούς ή διεθνείς κανόνες, οι οποίοι έχουν ήδη συμφωνηθεί δημοκρατικά.

Ορισμένες ΜΚΟ εκπροσωπούν συγκεκριμένες ομάδες. Για παράδειγμα, στις περισσότερες χώρες υπάρχουν ΜΚΟ που μιλούν για παιδιά, για γονείς, για τις γυναίκες ή για τους ηλικιωμένους. Ορισμένες ΜΚΟ μιλούν για γενικότερα δημόσια συμφέροντα που η κυβέρνηση αποφάσισε ότι αξίζει να προστατεύσει. Αυτά τα δημόσια συμφέροντα συχνά προστατεύονται από εθνικά συντάγματα ή από διεθνείς συνθήκες. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απαριθμεί τα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ψήφου και την ελευθερία του λόγου, και όλες οι κυβερνήσεις στην Ευρώπη έχουν υπογράψει μια νομικά δεσμευτική υπόσχεση για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων. Ομοίως, οι ΜΚΟ που ασχολούνται με το περιβάλλον ή που προσπαθούν να εξαλείψουν τη διαφθορά προσπαθούν συνήθως να διασφαλίσουν ότι οι κυβερνήσεις τηρούν τις υποσχέσεις που έχουν υπογράψει προς όφελος ολόκληρης της κοινωνίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι ΜΚΟ εκπροσωπούν ολόκληρη την κοινωνία επειδή προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι οι κυβερνήσεις παραμένουν μέσα στις δημοκρατικά συμφωνημένες εξουσίες τους.³⁵ (Σημίτη, 2014)

³⁵ Σημίτη Μ., 2014, «Κράτος και εθελοντικές οργανώσεις την περίοδο της οικονομικής κρίσης», Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 42, σ. 36-61.

2.7. Η χρηματοδότηση των ΜΚΟ

Οι ΜΚΟ παίρνουν τα χρήματά τους από ένα συνδυασμό θέσεων, όπου περιλαμβάνονται οι δωρεές από το ευρύ κοινό, χρηματοδοτήσεις από τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς και από τις φιλανθρωπίες. Είναι δύσκολο για τις περισσότερες ΜΚΟ να επιβιώσουν με μικρές δωρεές μόνο από το ευρύ κοινό. Οι περισσότερες δεν έχουν την πολυτέλεια να επενδύσουν χρήματα σε εκστρατείες συγκέντρωσης χρημάτων ή στέλνοντας τους ανθρώπους στους δρόμους ή αγοράζοντας διαφημιστικό χώρο ή χρησιμοποιώντας τηλεφωνικά κέντρα για τη συλλογή δωρεών μέσω τηλεφώνου. Συνήθως, και ειδικά οι μικρότερες, θέλουν να χρησιμοποιήσουν όλα τα χρήματα που έχουν για να προσλάβουν εμπειρογνώμονες που θα εργαστούν για τους σκοπούς τους. Συχνά οι ΜΚΟ παίρνουν κάποια χρήματα από την κυβέρνηση της χώρας τους, ενώ μερικές φορές, οι κυβερνήσεις τους δίνουν χρήματα για να παρέχουν μια υπηρεσία, όπως για παράδειγμα να παρέχουν νομικές συμβουλές σε κάποιον που έχει υποστεί κακομεταχείριση από τον εργοδότη του και δεν έχει τη δυνατότητα να πληρώσει έναν δικηγόρο. Κάποιες φορές οι κυβερνήσεις δίνουν χρήματα στις ΜΚΟ που εκπροσωπούν συγκεκριμένες ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρίες, επειδή οι πολιτικοί θέλουν να σιγουρευτούν ότι όταν ψηφίζουν νόμους και υπόσχονται πολιτικές, ο καθένας να έχει την ευκαιρία να αντιδράσει στην περίπτωση όπου αυτοί δεν ασκούνται. Η χρηματοδότηση ΜΚΟ που αντιπροσωπεύουν τις απόψεις συγκεκριμένων ομάδων μπορεί να διευκολύνει τις κυβερνήσεις να συλλέξουν όλες τις σχετικές γνώμες και όλες τις εμπειρίες των πολιτών. Οι κυβερνήσεις χρειάζονται αυτές τις πληροφορίες για να καταστήσουν νόμους και πολιτικές αποτελεσματικές και να μην βλάψουν συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων. Μερικές φορές οι κυβερνήσεις δίνουν χρήματα σε ΜΚΟ που τους παρακολουθούν για να βεβαιωθούν ότι τηρούν τις υποσχέσεις τους που περιέχονται στα συντάγματα ή στις διεθνείς συνθήκες.³⁶ (Χουλιάρας, 2002)

³⁶ Χουλιάρας Α., 2002, *Αναζητώντας τη χρυσή τομή: Η πολιτικοποίηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων*, στο Σκλιάς Π. και Χουλιάρας Α. (επιμ.), *Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών*, Αθήνα, Παπαζήσης

Παρόλο που φαίνεται ότι οι κυβερνήσεις ενεργούν ενάντια στο δικό τους συμφέρον, χρηματοδοτώντας ΜΚΟ, αυτό δεν είναι απαραίτητως αλήθεια. Οι κυβερνήσεις υποτίθεται ότι ενεργούν προς το συμφέρον των πολιτών τους, αν και πάντοτε μπαίνουν στον πειρασμό να κάνουν κατάχρηση των εξουσιών τους. Με την υποστήριξη των ΜΚΟ, μπορούν να βοηθήσουν να διασφαλίσουν ότι υπάρχει κάποιος εκεί για να τους υπενθυμίσει τις υποχρεώσεις τους και να τους βοηθήσει να ψηφίσουν νόμους και πολιτικές που να εξυπηρετούν όλους. Η δημοκρατία σημαίνει κανόνας του λαού, όχι μόνο η κυριαρχία της πλειοψηφίας ή τη μεγαλύτερη ομάδα στο κοινοβούλιο. Αυτό σημαίνει ότι αν και οι κυβερνήσεις πρέπει να προσπαθήσουν να τηρήσουν τις υποσχέσεις που έδωσαν στους ψηφοφόρους τους, πρέπει επίσης να λάβουν υπόψη τα συμφέροντα του κοινού στο σύνολό του, συμπεριλαμβανομένων των αντιτιθέμενων απόψεων.

Η κρατική χρηματοδότηση μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα όταν οι πολιτικοί έχουν άμεσο έλεγχο σχετικά με το ποια ΜΚΟ μπορεί να λάβει δωρεές. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό τα κυβερνητικά χρήματα των ΜΚΟ να παρέχονται από ανεξάρτητο φορέα που βασίζει τις αποφάσεις του σε αμερόληπτα κριτήρια. Δυστυχώς, σε ορισμένες χώρες, οι πολιτικοί έχουν πάρει τον άμεσο έλεγχο του ποιος παίρνει χρήματα και αυτό είναι επικίνδυνο, επειδή μπορεί να αισθάνονται ότι δεν μπορούν πλέον να μιλούν ειλικρινά και να επικρίνουν την κυβέρνηση όταν χρειαστεί.³⁷ (Hodgson, 2004)

Δεν είναι ασυνήθιστο, όπως συμβαίνει με ορισμένες χώρες της ΕΕ, οι ΜΚΟ να λαμβάνουν χρήματα από άλλες κυβερνήσεις. Για παράδειγμα, η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν συμβάλλουν στη χρηματοδότηση ΜΚΟ στις πρώην κομμουνιστικές χώρες για την προώθηση της δημοκρατίας, της ισότητας, των πολιτικών ελευθεριών και της καταπολέμησης της διαφθοράς, εδώ και πολλά χρόνια. Όλες οι κυβερνήσεις της ΕΕ χρηματοδοτούν ΜΚΟ σε χώρες εκτός Ευρώπης για να κάνουν παρόμοιο έργο. Ομοίως, πολλές επιχειρήσεις, διασημότητες και επιχειρηματίες αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν μερικά από τα χρήματα τους για να βοηθήσουν τις ΜΚΟ να

³⁷ Hodgson, L., 2004, *Manufactured civil society: counting the cost*, Critical Social Policy

εργάζονται για καλούς λόγους, όπως η δημόσια υγεία, το περιβάλλον και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν τους Bill Gates, Bosch, Ford, Leonardo DiCaprio και τη Google.

3. Κεφάλαιο 3^ο

Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ, Η ΔΙΑΠΛΟΚΗ & Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

3.1. Η «άλλη όψη» των ΜΚΟ

3.1.1. Η διαφθορά

Η διαφθορά είναι ένα γνωστό θέμα σε όλον τον κόσμο. Οι πολιτικοί κατηγορούνται και ταυτόχρονα κάνουν εκστρατείες εναντίον της. Πολλοί ηγέτες δεσμεύονται ότι θα «καθαρίσουν» το τοπίο. Αρκετές χώρες διαθέτουν και «κώδικα ηγεσίας» με στόχο τη μείωση της διαφθοράς, ενώ άλλες έχουν δημιουργήσει εξειδικευμένες υπηρεσίες καταπολέμησης της. Οι πάροχοι βοήθειας, όπως η Transparency International (TI) (διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση η οποία ιδρύθηκε το 1993 για την καταπολέμηση της διαφθοράς στις διεθνείς οικονομικές δραστηριότητες³⁸ (Larmour P., 27/7/2006), το προσπαθούν σε διεθνές επίπεδο. Η Transparency International (TI) ορίζει τη διαφθορά ως την κατάχρηση εξουσίας ή θέσης για ιδιωτικό κέρδος. Αυτός ο ορισμός καλύπτει την «ενεργό διαφθορά», όπως είναι η δωροδοκία, και την «παθητική διαφθορά», όπως όταν κάποιος επιτρέπει τον εαυτό του να δωροδοκεί, καθώς και την υπεξαίρεση. Η ακριβής κλίμακα του προβλήματος στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι από τη φύση της πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί, αλλά θεωρείται ότι βρίσκεται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από ό, τι η διαφθορά στον ιδιωτικό εμπορικό τομέα.

Ωστόσο, υπάρχει συχνά διαφωνία σχετικά με το τι αποτελεί τη διαφθορά και αν αυτό είναι σημαντικό ή ποια διαφθορά είναι αβλαβής και σε ποιούς. Οι υπάρχοντες νόμοι έχει αποδειχθεί ότι δύσκολα μπορούν να επιβληθούν και φαίνεται να μην συμβαδίζουν με την κοινή γνώμη, κάτι που είναι συχνά

³⁸ Larmour, Peter, *Civilizing techniques: Transparency International and the spread of anti-corruption*, in *Global Standards of Market Civilization*, Chapter 7, 2006, London, Routledge, p12

αρκετά ύποπτο για τη διεφθαρμένη συμπεριφορά κυρίως της εξουσίας. Εκτός από τη συζήτηση υπάρχει και η σιωπή, μιας και οι άνθρωποι φοβούνται τις συνέπειες μιας καταγγελίας.³⁹ (Larmour P. , 2012) Και όπως επισημαίνει ο ανθρωπολόγος Steve Sampson «κανείς δεν μιλάει για διαφθορά» (2005).

Οι ΜΚΟ, έχουν δοκιμάσει τα επιχειρήματά τους σε μια μάχη ιδεών με τους αντιπάλους τους, όμως η διαφθορά είναι σιωπηλή και μυστική, παρόλο που συχνά υπάρχουν δημοσιεύσεις και αναφορές σχετικά με το κόστος της διαφθοράς. Έτσι προκύπτει μια κριτική βιβλιογραφία για το κίνημα κατά της διαφθοράς, όπου για παράδειγμα στις ΗΠΑ, οι Anechiarico και Jacobs⁴⁰ (Anechiarico & Jacobs, 1996) επεσήμαναν πώς νέοι μέθοδοι εποπτείας έχουν τεθεί σε εφαρμογή μετά το τελευταίο σκάνδαλο διαφθοράς στη Νέα Υόρκη. Επίσης λειτουργούν μελετητές στη μετακομμουνιστική Ανατολική Ευρώπη, οι οποίοι διοργανώνουν εκστρατείες κατά της διαφθοράς και ενθαρρύνουν ένα νέο πολιτικό στυλ για να μην υπονομευτεί η νομιμότητα των νεοσύστατων δημοκρατιών.⁴¹ (Krastev, 2004) ⁴² (Kotkin & Sajo, 2002)

Σύμφωνα με τους ορισμούς που δίνει το λεξικό της Οξφόρδης, η διαφθορά αποτελεί έναν διαχρονικό ορισμό της δωροδοκίας, η οποία χρησιμοποιείται από τον έχοντα δημόσιο αξίωμα για το προσωπικό του κέρδος. Και σύμφωνα με το λεξικό ο διεφθαρμένος είναι πρόθυμος να δράσει ανέντιμα σε αντάλλαγμα χρήματα ή προσωπικό όφελος, είναι ηθικά κατεστραμμένος και δεν είναι αξιόπιστος.

Ένα άλλο μοντέλο διαφθοράς λαμβάνει υπόψη τις πηγές από τις οποίες προέρχεται. Η διαφθορά συνδέεται με το περιβάλλον, όπως τα διεφθαρμένα καθεστώτα, οι λειτουργοί των κυβερνήσεων και οι αστυνομικές δυνάμεις. Η

³⁹ Larmour, P., 2012, *Interpreting Corruption*, Honolulu: University of Hawaii Press, pp30-33

⁴⁰ Anechiarico, F. and J. Jacobs, 1996, *The Pursuit of Absolute Integrity: How Corruption Control Makes Government Ineffective*. Chicago and London: University of Chicago Press

⁴¹ Krastev, I., 2004, *Shifting Obsessions: Three Essays on the Politics of Anticorruption*. Budapest/NY: Central European University Press.

⁴² Kotkin, S and A Sajo, eds 2002, *Political Corruption in Transition: A Skeptic's Handbook* Budapest: Central European University Press

διαφθορά αναφέρεται επίσης στο ανθρωπιστικό σύστημα, με πολλαπλούς, αλληλεπιδραστικούς και αλληλεξαρτώμενους παράγοντες. Στην εσωτερική οργάνωση; η διαφθορά συνδέεται με τους εγγενείς περιορισμούς κάθε ΜΚΟ, όπως είναι οι ανθρωπίνι πόροι, οι στρατηγικές ενεργού πρόληψης κατά των κινδύνων διαφθοράς και οι διαδικασίες επαλήθευσης. Αυτό το επιχειρησιακό μοντέλο μπορεί να βοηθήσει στην ιεράρχηση και τον εντοπισμό των ΜΚΟ και το πεδίο δράσης τους, υπό το πρίσμα συγκεκριμένων κινδύνων. Έτσι, ενώ οι ΜΚΟ έχουν ελάχιστες ελπίδες για την εξάλειψη της διαφθοράς, μπορούν και πρέπει να λάβουν μέτρα για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση της διαφθοράς και μέσα στις δικές τους οργανώσεις.

Εντοπίστηκαν επίσης ορισμένοι παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν σε διαφθορά τις ανθρωπιστικές οργανώσεις, όπως η έλλειψη προγραμματισμού (ή ακόμη και την αδυναμία προγραμματισμού), ο αριθμός των παρόντων ανθρωπιστικών φορέων και οι πιθανοί χρηματοοικονομικοί πόροι. Ακόμη ένας παράγοντας που συμβάλλει είναι και ο τρόπος με τον οποίο αναπτύχθηκε το διεθνές ανθρωπιστικό σύστημα τα τελευταία χρόνια, συμπεριλαμβανομένης της μεγάλης αύξησης του αριθμού των ΜΚΟ και της ανάπτυξης της ανθρωπιστικής βιομηχανίας. Τέλος, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η διαφθορά υπάρχει στις ανεπτυγμένες χώρες, σε ίδιο μέγεθος όσο και στις αναπτυσσόμενες.

Υπάρχει ένας συστημικός ρόλος της διαφθοράς και αυτός συνδέεται με τη χαμηλή ανθρώπινη ανάπτυξη. Η διαφθορά διατηρείται από έναν αυτο-ενισχυτικό κύκλο. Πολλοί είναι οι φορείς που εμπλέκονται στη διατήρηση ή και στην αντίθεσή τους στον κύκλο, όπως επενδυτικές εταιρείες, καθεστώτα χωρών, αξιωματούχοι, διακυβερνητικοί φορείς όπως ο ΟΟΣΑ, ενώσεις βιομηχανίας, παρατηρητές μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) όπως η Transparency International και διεθνείς οργανισμοί που διευκολύνουν τις παγκόσμιες επενδύσεις όπως είναι η Παγκόσμια Τράπεζα. Η συμπληρωματικότητα των συμφερόντων μεταξύ των πλευρών της ζήτησης και της προσφοράς παρέχει ισχυρά κίνητρα για τους παγιωμένους παίκτες να διατηρήσουν διαφθορείς σχέσεις, να προστατεύσουν τα κέρδη του

παρελθόντος και να διατηρήσουν τα σημερινά κέρδη. Υποχρεωτική διεθνής ρύθμιση, μέγιστη διαφάνεια, αποτελεσματική ανίχνευση και επιβολή, συνιστάται για την ενίσχυση της λογοδοσίας, αντιστρέφοντας έτσι τον κύκλο. Είναι επίσης απαραίτητο να δημιουργηθεί μια νέα εταιρική κουλτούρα η οποία θα στηρίζεται στην ακεραιότητα, εάν θέλουμε να επιτύχουμε την ισχύ της ρύθμισης.⁴³ (O'Higgins, April 2006)

---

⁴³ O'Higgins, Eleanor, R.E., April 2006, Corruption, Underdevelopment, and Extractive Resource Industries: Addressing the Vicious Cycle, Business Ethics, Volume 16, Issue 2, pp235-254

3.1.2. Η διαπλοκή

Η διαπλοκή στη χώρα μας σε ένα πρώτο επίπεδο σχετίζεται με τα σκάνδαλα πολιτικών προσώπων, σε ένα δεύτερο επίπεδο σχετίζεται με την κερδοσκοπία, τη φοροδιαφυγή και τη φοροκλοπή και σε ένα τρίτο επίπεδο η διαπλοκή σχετίζεται και με το ονομαζόμενο «σκάνδαλο των ΜΚΟ», οι οποίες λαμβάνουν αφειδώς χρηματοδοτήσεις από χορηγίες Υπουργείων ή από μυστικά κονδύλια.

Η πολιτικοοικονομική πλευρά των σκανδάλων των ΜΚΟ συνδέεται με το σκεπτικό σύμφωνα με το οποίο αυτές νομιμοποιήθηκαν σε ένα διεθνές επίπεδο. Ο όρος «Κοινωνία Πολιτών» εισήχθη στη πολιτική ζωή από παραδοσιακά σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, οι οποίες πρότειναν τη δημιουργία των ΜΚΟ με σκοπό να καλυφτεί το κενό μεταξύ της πολιτικής και της κοινωνίας και με στόχο την δημιουργία ενεργών πολιτών, οι οποίοι θα συμμετέχουν εθελοντικά στα κοινά. Σταδιακά το κενό μεταξύ πολιτείας και κοινωνίας μεγάλωνε, μιας και άρχισε να επικρατεί ένα πιο φιλελεύθερο πρότυπο και έτσι δημιουργήθηκαν «ενδιάμεσες» οργανώσεις οι οποίες δεν ήταν μεν κρατικές, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης τους προέρχονταν από τον κρατικό προϋπολογισμό.⁴⁴ (Γκάβαλος, 23/2/2014)

---

⁴⁴ Γκάβαλος, Μενέλαος, 23/2/2014, Διαπλοκή και Κυβερνώσες ΜΚΟ, εφημερίδα ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Εικόνα 2: άρθρα εφημερίδων σχετικά με τη διαπλοκή των ΜΚΟ

Αυτό το κενό μεταξύ πολιτείας και κοινωνία έπρεπε να καλυφτεί από την Κοινωνία των Πολιτών και όχι από πρωτοβουλίες που αρκετές φορές ήταν ιδιοτελείς. Αυτό προκύπτει από τις έρευνες οι οποίες ανακαλύπτουν ότι μικρός αριθμός ΜΚΟ επιτελεί το έργο τους με διαφάνεια και εντιμότητα. Σήμερα είναι πλέον γνωστό ότι ΜΚΟ, στις ΗΠΑ και σε Ευρωπαϊκές χώρες, δημιουργήθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν για να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί διείσδυσης,

διάβρωσης και δολιοφθοράς. Αυτό συνέβη μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου και επιλεγθήκαν περιοχές με στρατιωτικό ενδιαφέρον, όπως η Μέση Ανατολή, τα Βαλκάνια και η Ανατολική Ευρώπη.

Στη χώρα μας πολιτικοί φορείς όπως το Π.Α.Σ.Ο.Κ. στηρίχτηκαν στο «κόμμα των ΜΚΟ», με έκδοση ψηφισμάτων, όπως στην περίπτωση του Γιώργου Παπανδρέου. Αλλά και οι άλλοι πολιτικοί φορείς επέτρεψαν την ασύδοτη λειτουργία των ΜΚΟ κυρίως στη διαμόρφωση πελατειακών δικτύων υποστήριξης, και σε εθνικά θέματα και σε προεκλογικές περιόδους. Έτσι διαμορφώθηκε σε ένα δεύτερο επίπεδο μια διαπλοκή που αφορούσε κοινωνικοοικονομικά ζητήματα μεταξύ της πολιτείας και των οικονομικών συμφερόντων. Φυσικά υπάρχουν και οι εξαιρέσεις των ΜΚΟ οι οποίες λειτουργούν υποδειγματικά προσφέροντας τις υπηρεσίες τους στη κοινωνία.

Και σύμφωνα με την εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ⁴⁵ (Γρηγοριάδης, 15/4/2004), στη χώρα μας και στις ημέρες μας, οι ΜΚΟ θεωρούνται συνώνυμες της κατασπατάλησης του δημόσιου χρήματος και της διαφθοράς. Οι καταγγελίες σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις του Υπουργείου Εξωτερικών, σε ΜΚΟ, είναι τεκμηριωμένες, ενώ και η γενικότερη ιδέα των κρατικών χρηματοδοτήσεων δημιουργεί προβλήματα, μιας και υπονομεύει τη σχέση του κράτους και της κοινωνίας των πολιτών. Μόνο όσες ΜΚΟ είναι στη πράξη ανεξάρτητες δεν χρηματοδοτούνται από κρατικά κονδύλια, για να μη θεωρηθούν ότι ασκούν πολιτικές πιέσεις. Η νομοθεσία της Ελλάδος ευνοεί τη ίδρυση και τη χρηματοδότηση των ΜΚΟ, αλλά η απουσία φορολογικών κινήτρων από ιδιώτες θέτουν υποχρεωτικά τις οργανώσεις αυτές στην αναζήτηση κρατικών χρηματοδοτήσεων. Εφόσον δοθούν κίνητρα φοροαπαλλαγής από τους ιδιώτες, οι ΜΚΟ που αποδεδειγμένα ασκούν με θετικό πρόσημο το έργο τους θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περισσότερο λαμβάνοντας ιδιωτικές δωρεές και να μην επαφίενται στη κρατική επιχορήγηση. Από την πλευρά τους οι κυβερνήσεις επιδιώκουν την κρατική χρηματοδότηση μιας και οι ΜΚΟ θα είναι εξαρτημένες από αυτές.

⁴⁵ Γρηγοριάδης, Ιωάννης, ΜΚΟ και Ελληνική πραγματικότητα, 15/4/2004, εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σήμερα το κοινό είναι αρνητικά προδιατεθειμένο έναντι των ΜΚΟ και η δυσπιστία σχετικά με το ρόλο τους είναι διάχυτη. Πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν ότι οι ΜΚΟ αποτελούν από μόνες τους σκάνδαλο και ότι δημιουργήθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο για να δρουν μέσα σε προνομιακά πεδία, για την εξυπηρέτηση αλλότριων σκοπών, στην υπηρεσία κρατικών συμφερόντων. Όμως η συλλήβδην κακή απεικόνιση των ΜΚΟ αδικεί τις πολύ παλαιότερες οι οποίες δημιουργήθηκαν σε άλλες εποχές και σήμερα προσπαθούν να επιβιώσουν και να επιτελέσουν το κοινωνικό τους έργο μέσα σε δύσκολες συνθήκες.

Η Δημοκρατία χρειάζεται ισχυρές ΜΚΟ, οι οποίες να μην εξαρτώνται από το κράτος.

3.1.3. Η διαφάνεια

Τα τελευταία χρόνια, η σημασία της διαφάνειας αγορά τη λογοδοσία και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των οργανώσεων. Το 2008, για παράδειγμα, οι χορηγοί διεθνούς εμβέλειας ξεκίνησαν την πρωτοβουλία για τη Διεθνή Ενίσχυση της Διαφάνειας (International Aid Transparency Initiative - IATI). Η πρωτοβουλία αυτή είναι εθελοντική με πολλούς ενδιαφερόμενους και στοχεύει στην ευκολότερη πρόσβαση, χρήση και κατανόηση των χορηγιών για οποιοδήποτε βοήθεια. Μέχρι σήμερα, περισσότερες από 300 οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένης της κυβέρνησης των ΗΠΑ και άλλων μελών της InterAction, έχουν δημοσιεύσει δεδομένα στο IATI. Το 2011, οι κυβερνήσεις ξεκίνησαν την εταιρική σχέση μέσω του «Open Government», στην οποία 65 χώρες δεσμεύθηκαν να κάνουν τις κυβερνήσεις τους περισσότερο διαφανείς.

Η InterAction επιδιώκει να προωθήσει μεγαλύτερη διαφάνεια τόσο από την κυβέρνηση των ΗΠΑ όσο και από τις ΜΚΟ, συμπεριλαμβανομένης και της ίδιας της InterAction. Μια τέτοια προσπάθεια αποτελεί και ο Χάρτης Βοήθειας των ΜΚΟ της InterAction. Είναι μια πρωτοβουλία η οποία εστιάζεται στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το έργο των ΜΚΟ σε επίπεδο έργου και δίνει πρόσβαση στους δωρητές, στις ΜΚΟ, στις επιχειρήσεις, στις κυβερνήσεις και στο κοινό μέσω ενός διαδραστικού εργαλείου χαρτογράφησης. Η οργάνωση μοιράζεται αυτές τις πληροφορίες, επιδιώκει να διευκολύνει τις εταιρικές σχέσεις και τον συντονισμό, να αυξήσει τη διαφάνεια, να ενημερώσει και να βοηθήσει στη βελτίωση των αποφάσεων σχετικά με το πού θα κατευθυνθούν οι πόροι, με απώτερο στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της βοήθειας.

Τον Μάιο του 2010, η «Παγκόσμια Πρωτοβουλία Αναφοράς» (Global Reporting Initiative – GRI)⁴⁶, ξεκίνησε ένα πρόγραμμα για να δώσει τη δυνατότητα στις ΜΚΟ να αναφέρουν την απόδοση των λογαριασμών τους και

⁴⁶ GRI είναι ένας ανεξάρτητος διεθνής οργανισμός που πρωτοστάτησε στην υποβολή εκθέσεων για την αειφορία από το 1997

την αειφορία τους, επιτρέποντάς τες να ανταλλάσσουν πληροφορίες με τους ενδιαφερόμενους χορηγούς. Η ιδέα για τη συγκεκριμένη καθοδήγηση των ΜΚΟ ξεκίνησε αρχικά ως μια πρωτοβουλία των διεθνών ΜΚΟ οι οποίες αποδεικνύουν τη δέσμευσή τους για λογοδοσία και διαφάνεια, μέσω του από τον Χάρτη της INGO (International Non Governmental Organisations). Στα μέλη της INGO ανήκουν και οι διεθνείς οργανώσεις όπως η Διεθνής Αμνηστία, η Oxfam International και τη Greenpeace International.

Όπως και οι υπόλοιπες οργανώσεις, έτσι και οι ΜΚΟ πρέπει να είναι ανοικτές για τους στόχους τους. Ο χάρτης της ευθύνης INGO εντόπισε την ανάγκη για τη δημιουργία ενός διεθνούς πλαισίου αναφοράς, το οποίο βασίστηκε στο ίδιο πρότυπο που χρησιμοποιείται από τον εταιρικό τομέα και χρησιμεύει επίσης ως εργαλείο για να δείξει ότι οι ΜΚΟ ανταποκρίνονται στις δεσμεύσεις τους. Ο Χάρτης της INGO απαιτεί από τις οργανώσεις μέλη του να υποβάλλουν ετήσια έκθεση λογοδοσίας βασισμένη στο συμπλήρωμα του τομέα των ΜΚΟ του GRI. Όλες οι εκθέσεις επανεξετάζονται δύο φορές το χρόνο από την Ανεξάρτητη Επιτροπή Ελέγχου του Χάρτη, η οποία παρέχει την άμεση ανατροφοδότηση στα μέλη της. Η επιτροπή συνεδρίασε για πρώτη φορά τον Μάρτιο του 2011 για να εξετάσει τις υποβληθείσες εκθέσεις. Τα σχόλια τόσο από την ομάδα όσο και από τους οργανισμούς παροχής στοιχείων διατίθενται δημοσίως στον ιστότοπο του Χάρτη.

4. Κεφάλαιο 4^ο

Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ ΤΩΝ ΜΚΟ

4.1. Περιπτώσεις διαφθοράς σε Ελληνικές ΜΚΟ

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), συμπεριλαμβανομένων των φιλανθρωπικών οργανώσεων και των εθελοντικών οργανώσεων, έχουν ευθύνη να αποδείξουν στο κοινό ότι οι δραστηριότητές τους είναι σύμφωνες με τις αξίες τους. Οι οργανισμοί αυτοί δημιουργούνται για να εξυπηρετήσουν μια αιτία, αντί να δημιουργούν κέρδη για ιδιοκτήτες ή για επενδυτές. Όμως, πολλές ΜΚΟ όταν αντιμετωπίζουν δημόσιο έλεγχο για τις πρακτικές τους, συμπεριλαμβανομένων των μισθώσεων, των μισθών των ανώτατων στελεχών και της κατανομής των δωρεών κεφαλαίων, δεν βρίσκονται καθ' όλα εντάξει. Αυτό δημιουργεί αυξημένη πίεση στον τομέα των ΜΚΟ μιας και πρέπει να αποδεικνύει το ίδιο επίπεδο διαφάνειας και λογοδοσίας με τον ιδιωτικό τομέα.

Δεν είναι λίγοι όσοι θεωρούν ότι οι ΜΚΟ αποτελούν ένα επικερδές επάγγελμα. Με εξαίρεση τις ΜΚΟ των παλαιότερων ετών, τα τελευταία χρόνια είναι κοινή διαπίστωση ότι για τη δημιουργία και τη χρηματοδότηση των ΜΚΟ απαιτείται πολιτικό μέσον. Η δημιουργία των ΜΚΟ, ή ίσως καλύτερα η μόδα, ξεκινάει από την αρχή της δεκαετίας του '90 και οι στόχοι των ΜΚΟ που ιδρύονται είναι κυρίως η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Το έτος 1991 οι οργανώσεις αυτές είναι μόλις 10 και κάνουν προσπάθεια για να χρηματοδοτηθούν από ιδιώτες ή από την Ε.Ε. Αυτό το σκηνικό αρχίζει και αλλάζει από το 2000, όταν η Ε.Ε. λαμβάνει μια σημαντική απόφαση που αφορά τη διάθεση του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος των χωρών μελών της. Έτσι η κάθε χώρα-μέλος οφείλει να διαθέσει το 0,21% του ΑΕΕ σε προγράμματα αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας. Έτσι το Υπουργείο Εξωτερικών έδωσε πολλά δις ευρώ, στις ΜΚΟ οι οποίες πρόσφεραν βοήθεια, για ανάπτυξη ή ανθρωπιστική, σε χώρες του τρίτου κόσμου και οι 10 ΜΚΟ έγιναν μέσα σε λίγο διάστημα 300. Η κατασπατάληση και η κακοδιαχείριση

του δημόσιου χρήματος είναι το επακόλουθο μιας τακτικής εύκολων δημιουργιών ΜΚΟ χωρίς πολλούς ελέγχους. Οι πολίτες αρχικά τις αποδέχεται, χωρίς να έχει αντίληψη του τι συμβαίνει, μιας και οι ΜΚΟ προσέφεραν στην κοινωνία. Σε σχέση με άλλους φορείς οι ΜΚΟ μπορούν και προσφέρουν στην κοινωνία, λειτουργούν με χαμηλότερο λειτουργικό κόστος μιας και κυρίως βασίζονται σε εθελοντές, ακολουθούν δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες και έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Όμως στην Ελλάδα δεν θεσπίστηκαν κριτήρια για την δημιουργία τους και τη χρηματοδότηση τους, δεν υπήρξε έλεγχος, εποπτεία και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και καμία τιμωρία των υπευθύνων για τα κακώς κείμενα.⁴⁷ (Νικήτας, 22/2/2014)

Τον Μάιο του 2008 η Εκκλησία της Ελλάδος ζητάει να γίνει έλεγχος στη ΜΚΟ «Αλληλεγγύη», η οποία ανήκει στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Ο έλεγχος επεφύλασσε μια δυσάρεστη έκπληξη μιας και στο ταμείο της οργάνωσης βρέθηκαν 330.000 € αντί για 5.6 εκατομμύρια €. Από το ποσό που βρέθηκε στο ταμείο τα 180.000 ήταν δεσμευμένα και μόλις τα 5.000€ ήταν διαθέσιμα. Η επιτροπή ελέγχου ζήτησε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της «Αλληλεγγύης» να παραδώσει τα οικονομικά στοιχεία. Παρά την υπόσχεση του ο Διευθύνων Σύμβουλος δεν το έπραξε και δεν έδωσε καμία εξήγηση επ' αυτού.⁴⁸ (Μπόλαρη, 2018) Η δικογραφία σχηματίστηκε τον Σεπτέμβριο του 2009, η αγωγή εναντίον των υπεύθυνων κατατέθηκε στο Πρωτοδικείο Αθηνών τον Αύγουστο του 2010 και η πρώτη συζήτηση ορίστηκε στις 10 Ιανουαρίου του 2013. Η ΜΚΟ «Αλληλεγγύη» ελάμβανε χορηγίες από το δημόσιο και από δωρεές ή εράνους εκατομμύρια ευρώ προκειμένου να υλοποιήσει ανθρωπιστικά προγράμματα. Οι διαχειριστές των κονδυλίων αυτών δεν υλοποίησαν ποτέ κάποιο πρόγραμμα, αλλά τα χρήματα τα οποία ελάμβαναν

⁴⁷ Στέφανος Νικήτας, 22/2/2014, ΜΚΟ: Οργανισμοί για την απάλυνση του πόνου των φτωχών ή όχημα πλουτισμού; ΤΑ ΝΕΑ

⁴⁸ Μπόλαρη, Τατιάνα, *Ξεκίνησε η δίκη για την υπεξαίρεση στη ΜΚΟ της Εκκλησίας «Αλληλεγγύη»*, 1/2/2018, https://www.athensvoice.gr/greece/415673_xekinise-i-diki-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-tis-ekklisias-allileggyi, ανακτήθηκε 1/10/2018

από το Υπουργείο Εξωτερικών τα σπατάλησαν σε ταξίδια, σε αγορές πολυτελείας, σε δωρεές υπολογιστών στις Μητροπόλεις, και σε ανοίκειους σκοπούς, όπως η ναύλωση αεροσκάφους για ταξίδι του αιμνήστου αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου στο Κόσσοβο, αφήνοντας τα ταμεία της ΜΚΟ έλλειμμα 9,3 εκατομμυρίων ευρώ, ποσό ίσο με το χρέος της ΜΚΟ προς το Ελληνικό Δημόσιο. Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος είχε εκχωρήσει υπερεξουσίες στον Διευθύνοντα Σύμβουλο την εποχή εκείνη, χωρίς να υπάρχει κάποιος έλεγχος. Εκτός από τα κρατικά κονδύλια, μεγάλα ποσά από έρανους υπέρ σεισμόπληκτων περιοχών, ή χρήματα που προορίζονταν για την κατασκευή ορφανοτροφείων και σχολείων στην Ινδονησία, χρήματα από έρανο για τα θύματα από το τσουνάμι, αλλά και χρηματική βοήθεια για τα θύματα του Λιβάνου προερχόμενη από την Ιερά Σύνοδο, κατασπαταλήθηκαν. Το Δημόσιο σε μια προσπάθεια να μειώσει το έλλειμμα άρχισε να συμψηφίζει τα ποσά της οφειλής της ΜΚΟ με τις χορηγίες του στο πρόγραμμα περίθαλψης ηλικιωμένων και ασθενών «Ψυχαργώς», αναγκάζοντας τον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο⁴⁹ να στείλει επιστολή στην Εισαγγελία Αθηνών παρακαλώντας για την επιτάχυνση της δικαστικής διαδικασίας. Τελικά τον Φεβρουάριο του 2018 ξεκίνησε η εκδίκαση της υπόθεσης ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, με την κατηγορία της απιστίας και της υπεξαίρεσης, σύμφωνα με τον Νόμο 1608/50 περί καταχραστών του Δημοσίου.⁵⁰ (Κάτη, 2010) Τελικά στις 12/6/2018 το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων εκδίδει ομόφωνη απόφαση και καταδικάζει τον Διευθύνων Σύμβουλο σε 16 χρόνια κάθειρξη, για την υπεξαίρεση δημόσιου χρήματος το οποίο προορίζονταν για βοήθεια σε τρίτες χώρες. Δεν του επιβλήθηκαν ισόβια λόγω πρότερου έντιμου βίου. Ο καταδικαστείς άσκησε έφεση και αφέθηκε ελεύθερος με περιοριστικούς όρους. Η δεύτερη κατηγορούμενη, η φερόμενη ως διευθύντρια εσωτερικού ελέγχου της ΜΚΟ (η ίδια αρνείται ότι κατείχε αυτήν

⁴⁹ Επί των ημερών του Αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου η ΜΚΟ «Αλληλεγγύη» πέρασε στη δικαιοδοσία της Εκκλησίας της Ελλάδος και ονομάστηκε «Αγάπη».

⁵⁰ Κάτη, Κατερίνα, 27/11/2010, *Ιδού το αμαρτωλό φαγοπότι*, ΕΝετ – Ελευθεροτυπία, http://www.enet.gr/?i=news.el.ellada&id=228143https://www.athensvoice.gr/greece/415673_xekinise-i-diki-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-tis-ekklisias-allileggyi, ανακτήθηκε 1/10/2018

τη θέση), κρίθηκε με οριακή πλειοψηφία ένοχη για το αδίκημα της απλής συνέργειας στην υπεξαίρεση που τελέστηκε από τον Διευθύνων Σύμβουλο και λόγω του πρότερου έντιμου βίου της επιβλήθηκε ποινή κάθειρξης 10 ετών, με αναστολή μέχρι την εκδίκαση της έφεσης τους. Και τέλος ομόφωνα αθώοι κρίθηκαν οι δύο οικονομικοί επιθεωρητές της Εκκλησίας, οι οποίοι κατηγορούνταν για το κακούργημα της ψευδούς βεβαίωσης. Ο Διευθύνων Σύμβουλος υποστήριξε ότι ήταν απλός υπάλληλος και την ευθύνη φέρει ο μακαριστός αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, ο οποίος λάμβανε τα προγράμματα απευθείας από το υπουργείο Εξωτερικών, όμως όταν αρρώστησε ήταν πολιτική βούληση να μην ολοκληρωθεί το πρόγραμμα με τα κατεψυγμένα κοτόπουλα⁵¹. ⁵² (Efsyn.gr, 2018)

Το 2011, μια κοινοβουλευτική επιτροπή, η οποία διερεύνησε ύποπτες δραστηριότητες των ελληνικών ΜΚΟ, είχε αναφέρει ότι το κράτος είχε χορηγήσει στις ΜΚΟ κεφάλαια ύψους άνω των 100 εκατ. Ευρώ. Τα τελευταία χρόνια, μόνο λίγες ΜΚΟ είχαν δημιουργηθεί με συγκεκριμένο καταστατικό, στόχους και αρχές, ενώ το κενό στο νομικό πλαίσιο επιδείνωσε την κατάσταση, αναφερόταν στην έκθεση της επιτροπής. Περίπου 30 εκατ. Ευρώ, που χορηγήθηκαν σε ΜΚΟ μεταξύ του 2000 και του 2004, δεν έχουν ακόμη καταγραφεί. Ενώ μέχρι την εποχή που ξέσπασε η ελληνική χρηματοπιστωτική κρίση το 2009, αρκετές ΜΚΟ έλαβαν τεράστια ποσά χρημάτων για να ασχοληθούν με όχι και τόσο διαφανείς δραστηριότητες. Τα δε ελληνικά τμήματα της ActionAid, της Greenpeace και του WWF υποστηρίζουν ότι οι

⁵¹ 5,1 εκατ. ευρώ, προκαταβολή χορηγίας του ΥΠΕΞ για αποστολή κατεψυγμένων πουλερικών στο Ιράκ, πρόγραμμα το οποίο δεν υλοποιήθηκε, αντίθετα ξοδεύτηκαν επιπλέον ποσά γιατί το εμπόρευμα βρέθηκε αλλοιωμένο και χρειάστηκε να δοθούν χρήματα για την καταστροφή του και αποζημίωση για την εταιρία μεταφοράς

⁵² Efsyn.gr, 12/6/2018, *Οι πρώτες καταδίκες για την υπεξαίρεση στη ΜΚΟ «Αλληλεγγύη»*, <http://www.efsyn.gr/arthro/oi-protos-katadikes-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-allileggyi>, ανάκτηση 1/10/2018

ΜΚΟ δεν θα πρέπει να είναι θύματα εξαιτίας της έλλειψης διαφάνειας και των παράνομων δράσεων ορισμένων. (Menzel, 2014)

Σε ένα σχετικά πρόσφατο άρθρο, το βρετανικό περιοδικό «The Economist» αναφέρεται στη διαφθορά στην Ελλάδα, ιδίως μετά την εμφάνιση του τελευταίου σκανδάλου με συμμετοχή ΜΚΟ, υποστηρίζοντας ότι η χώρα έχει γίνει ένα «πολιτικό ναρκοπέδιο». Το άρθρο υποστηρίζει ότι δεν περνάει ούτε μια εβδομάδα στην Ελλάδα χωρίς κάποιο νέα καταγγελία περί διαφθοράς στον δημόσιο τομέα. Συγκεκριμένα το άρθρο κατηγορούσε τον πρώην Πρωθυπουργό της Ελλάδας Γιώργο Παπανδρέου, ο οποίος έδωσε την έγκρισή του για την ίδρυση πολλών μη κυβερνητικών οργανώσεων. Το άρθρο αναφέρεται στη ΜΚΟ «Διεθνής Πρωτοβουλία για τα Ναρκωτικά», η οποία συμβάλλει στην προστασία του Ράντοβαν Κάραζιτς, πρώην Σερβοβόσνιου ηγέτη (ο οποίος την εποχή εκείνη βρισκόταν σε δίκη για εγκλήματα πολέμου), ενώ κάνει αναφορά και στους «σκληρούς ακτιβιστές του ΠΑΣΟΚ» και στις ΜΚΟ οι οποίες έλαβαν περισσότερα από 100 εκατομμύρια ευρώ έως το 2011.⁵³ (Menzel, 2014)

Σύμφωνα με την εφημερίδα ΑΡΙΣΤΕΙΑ, στις 24 Απριλίου 2018, επιβλήθηκαν ποινές κάθειρξης⁵⁴ από το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων, σε όσους εμπλέκονταν στην υπόθεση της ΜΚΟ «Διεθνές Κέντρο Αποναρκοθέτησης». Επί υπουργίας Γιώργου Παπανδρέου, από το 2000 έως το 2004, η ΜΚΟ χρηματοδοτήθηκε με 9 εκατομμύρια €, με στόχο την εξουδετέρωση των ναρκοπεδίων στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τον Λίβανο και το Ιράκ. Σε αυτήν την περίπτωση διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρξε κανένας έλεγχος από το Υπουργείο Εξωτερικών και την ΥΔΑΣ⁵⁵.

⁵³ Menzel, Konstantinos, 21/2/2014, NGO Scandal, an Embarrassment for Papandreou, The Economist

⁵⁴ 16 χρόνια κάθειρξης στον πρόεδρο της Οργάνωσης, 5 χρόνια, στην σύζυγό του, 12 χρόνια στον Πρεσβευτή και 14 χρόνια στον έτερο Πρεσβευτή

⁵⁵ Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας

Τον Μάιο του 2017 η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέστειλε τη χρηματοδότηση μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης, της οποίας το όνομα δεν ανακοινώθηκε, η οποία βοηθά τους πρόσφυγες στην Ελλάδα. Αναμένεται μια διερεύνηση ισχυρισμών για σεξουαλική εκμετάλλευση και οικονομική διαφθορά από τα μέλη της στους καταυλισμούς προσφύγων, όπως δήλωσε ο εκπρόσωπος του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Διαχείρισης Κρίσεων Χρήστος Στυλιανίδης. Η υπόθεση παραμένει υπό διερεύνηση η Επιτροπή δε λαμβάνει σοβαρά τις καταγγελίες και υιοθετεί μια προσέγγιση μηδενικής ανοχής σε οποιαδήποτε κατάχρηση των δικαιωμάτων και της προσωπικής ακεραιότητας όλων των προσφύγων και των μεταναστών, καθώς και σε οποιαδήποτε κατάχρηση χρημάτων.⁵⁶ (KeepTalkingGreece, 2017) Για την ίδια υπόθεση διαβάζουμε και στην ηλεκτρονική εφημερίδα «Καθημερινή» καθώς και στον ιστότοπο «realnews.gr», όπου αναφέρεται ότι μία από τις καταγγελίες που υποβάλλονται αναφέρεται σε *«περίπτωση πιθανής σεξουαλικής εκμετάλλευσης των δικαιούχων από τα μέλη του προσωπικού του εταίρου»*, ενώ μια άλλη καταγγελία αναφέρεται σε πιθανή οικονομική διαφθορά από τα μέλη του προσωπικού. Η ΜΚΟ κατηγορείται ότι έχει λάβει κεφάλαια για να βοηθήσει τους πρόσφυγες, αλλά τα χρήματα χρησιμοποιήθηκαν για άλλους σκοπούς.

---

⁵⁶ Keep Talking Greece, 18/5/2017, EU suspends funding to NGO aiding refugees in Greece following claims of sexual abuse and corruption,

<http://www.keeptalkinggreece.com/2017/05/18/eu-funding-ngo-refugees-greece-claims-sexual-abuse-corruption/>, ανακτήθηκε 12/8/2018

4.2. Δουλεμπόριο μέσω ΜΚΟ

Τον Δεκέμβριο του 2016, ο αντιπρόεδρος της Βουλής Ν. Κακλαμάνης, θέτει ερώτημα στον Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής Ι. Μουζάλα, ορμώμενος από ένα δημοσίευμα των «Financial Times», σύμφωνα με το οποίο η Frontex⁵⁷, κατήγγειλε μέσω εμπιστευτικής έκθεσης κάποιες ΜΚΟ. Η έκθεση αναφέρει ότι «Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι στους μετανάστες έχουν δοθεί ακριβείς οδηγίες πριν αναχωρήσουν σχετικά με το πώς θα φτάσουν στα πλοία των ΜΚΟ, ενώ υπάρχει και η πρώτη διαπιστωμένη περίπτωση διακινητών, οι οποίοι οδηγούσαν μετανάστες απευθείας σε πλοίο Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης».⁵⁸ (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2016). Οι σχέσεις των Ευρωπαϊκών φορέων με τις ΜΚΟ ουσιαστικά δεν είναι καλές, μιας και οι ΜΚΟ έχουν διαφορετική αντίληψη για την επίλυση της κρίσης. Αυτή η αδυναμία της έλλειψης συνεργασίας και το κακό κλίμα μεταξύ των φορέων και των ΜΚΟ αποτυπώνεται στην έκθεση της Frontex. Η Frontex κάνει λόγο για διακινητές οι οποίοι οδηγούν τους μετανάστες απευθείας σε πλοίο ΜΚΟ, ενώ οι ΜΚΟ αρνούνται ότι συνεργάζονται με τους διακινητές. Η Frontex όμως επιμένει ότι οι ΜΚΟ συχνά αρνούνται να συνεργαστούν με τις κρατικές υπηρεσίες μετανάστευσης. Τους ισχυρισμούς της Frontex υποστηρίζουν και οι αριθμοί, σύμφωνα με τους οποίους τα σχετικά σήματα διάσωσης προς τη Frontex έχουν μειωθεί αισθητά, ενώ οι επεμβάσεις διάσωσης από τις ΜΚΟ έχουν αυξηθεί σημαντικά, ιδίως στα χωρικά ύδατα της Λιβύης (40% των διασώσεων τον Οκτώβριο 2015, έναντι 5% στις αρχές του 2016). Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στη περιοχή αντέδρασαν έντονα, με την οργάνωση «Γιατροί χωρίς Σύνορα» να υποστηρίζει ότι αναζητούν διαρκώς βάρκες οι

⁵⁷ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Φύλαξης Συνόρων

⁵⁸ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 16/12/2016, Ερώτηση Κακλαμάνη σε Μουζάλα για τις ΜΚΟ που ασχολούνται με τους πρόσφυγες, <http://www.kathimerini.gr/888264/article/epikairothta/politikh/erwthsh-kaklamanh-se-moyzala-gia-tis-mko-poy-asxolyntai-me-toys-prosfyges>, ανακτήθηκε 20/8/2018

οποίες μεταφέρουν τους μετανάστες και οι οποίες κινδυνεύουν να βυθιστούν. Σύμφωνα με τη σύμβουλο τους Ο. Ποντιέ, η οργάνωση εντοπίζει νωρίτερα τις βάρκες απ' ότι οι αρχές, αλλά αυτό δεν μπορεί να καταδείξει συνεργασία με τους διακινητές. Η Ποντιέ επιμένει ότι η Frontex πρέπει να επικεντρωθεί στο γιατί πεθαίνουν τόσοι άνθρωποι⁵⁹ και όχι εάν οι ΜΚΟ συνεργάζονται με τους διακινητές. Κατά την άποψη της οι θάνατοι έχουν αυξηθεί μιας και οι διακινητές χρησιμοποιούν ακόμη και τα πλέον ακατάλληλα και επικίνδυνα πλοιάρια. Η διαμάχη των ΜΚΟ με τη Frontex δεν έχει τελειώσει ακόμη, τη ώρα που η κατάσταση στη Μεσόγειο επιδεινώνεται και η Ε.Ε. προσπαθεί να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που διαθέτει.⁶⁰ (Δημητρόπουλος, 2015)

Το 2017 σάλος προκαλείται από το δουλεμπόριο το οποίο γίνεται στη Λιβύη. Καταγγέλλεται από τους ηγέτες της Αφρικής και της Δύσης, ενώ υπάρχουν υπόνοιες ότι εμπλέκονται και ΜΚΟ. Το σκλαβοπάζαρο, τα βασανιστήρια και οι βιασμοί στη Λιβύη δεν είναι άγνωστες καταστάσεις ούτε στον δυτικό κόσμο. Στις 14 Νοεμβρίου 2017, ξεσπά παγκόσμια κατακραυγή εξαιτίας ενός ντοκιμαντέρ του αμερικανικού τηλεοπτικού δικτύου CNN, στο οποίο αποτυπώνεται όλη η κατάσταση στα σκλαβοπάζαρο της Λιβύης, η οποία αποτελεί κόμβο για τους μετανάστες οι οποίοι επιθυμούν να περάσουν στην Ευρώπη. Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ Α. Γκουντέρες δήλωσε «σοκαρισμένος», η Ε.Ε. «αποτροπιασμένη», ο Πρόεδρος της Αφρικανικής Ένωσης Α. Κοντέ «εξοργισμένος» και η Γαλλία ζητά να συγκληθεί εκτάκτως το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, την στιγμή που ο αναλυτής της οργάνωσης «Αφρική των Ιδεών» Χ. Άνε δηλώνει ότι όλα αυτά είναι «υποκριτικά», μιας και οι κυβερνήσεις και οι ΜΚΟ και οι ηγέτες γνωρίζουν αυτό που συμβαίνει στη

⁵⁹ Σύμφωνα με τους «Financial Times», το 2016 επιχειρήσαν να διασχίσουν τη Μεσόγειο, από τη Λιβύη στην Ιταλία, περισσότερα από 170.000 άτομα, αύξηση κατά 15% σε σχέση με το 2015, ενώ οι θάνατοι έχουν αυξηθεί κατά 25% από τη προηγούμενη χρονιά.

⁶⁰ Δημητρόπουλος, Περικλής, ΤΑ ΝΕΑ, Frontex: Οι ΜΚΟ συνεργάζονται με τους δουλεμπόρους, 15/12/2016, <https://www.tanea.gr/2016/12/15/world/frontex-oi-mko-synergazontai-me-toys-doylemporoyis/>, ανάκτηση 20/9/2018

Λιβύη. Και ο διευθυντής της Διεθνούς Αμνηστίας για τη Δυτική Αφρική, Α. Τινέ, υπογραμμίζει ότι η χλώδης κατάσταση, μετά τη πτώση του Μ. Καντάφι το 2011, είναι σε όλους γνωστή, ενώ η Ε.Ε. δεν έχει καταφέρει να βρει λύσεις για τους πρόσφυγες και να ανακόψει τις ροές από τη Λιβύη. Έτσι οι πρόσφυγες είναι έρμαια στα χέρια των διακινητών οι οποίοι πιθανολογείται ότι συνεργάζονται και με ΜΚΟ. Η εμπλοκή των ΜΚΟ και σε αυτή την περίπτωση όμως αποτελεί εικασίες, παρόλο που οι ψίθυροι επ' αυτού συνεχώς δυναμώνουν, αλλά τίποτα δεν έχει καταγγελλεί με επίσημα στοιχεία. Τον Απρίλιο του 2017 ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), μέσω του εκπροσώπου του Λ. Ντόιλ, αναφέρεται στην ύπαρξη των σκλαβοπάζαρων, στις αγοραπωλησίες ανθρώπων οι οποίοι αποτελούν προϊόντα προς πώληση.⁶¹ (ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 2017)

Σήμερα το διαδίκτυο και πολλές εφημερίδες, εξαιτίας της πρόσφατης υπόθεσης των συλλήψεων μελών της ΜΚΟ ERCI, ασχολούνται εκτενώς με το θέμα του δουλεμπορίου που ασκούν κάποιες ΜΚΟ. Το δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί, ενώ και σε διεθνές επίπεδο υπάρχουν μόνο υπόνοιες και ενδείξεις. Οι υποθέσεις που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον αυτή την περίοδο είναι η περίπτωση της UNICEF και η περίπτωση της ERCI.

---

⁶¹ ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 24/11/2017, ΜΚΟ-Αναλυτές: το δουλεμπόριο στη Λιβύη ήταν γνωστό, <https://www.naftemporiki.gr/story/1298474/mko-analutes-to-doulemporio-sti-libui-itan-gnosto>, ανακτήθηκε 15/9/2018

4.3. Η περίπτωση της UNICEF

Η UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund – Διεθνές Ταμείο Επείγουσας Βοήθειας των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά), ιδρύθηκε το 1946 με στόχο την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, μέσω προγραμμάτων, στις αναπτυσσόμενες χώρες και σε παιδιά, μητέρες και άνδρες. Το 1965 η UNICEF επιβραβεύτηκε για το έργο της στα παιδιά του τρίτου Κόσμου και της απονεμήθηκε το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης. Τα κυριότερα έσοδα της προέρχονται από κυβερνητικές χορηγίες και από ιδιώτες και είναι περισσότερα από 3 τρις \$.

Σήμερα ανοίγοντας την Ελληνική σελίδα της UNICEF στο ίντερνετ υπάρχει μόνο μια ανακοίνωση της διεθνούς UNICEF, από τις 28 Απριλίου 2018, η οποία ενημερώνει το κοινό ότι η οργάνωση διακόπτει τη συνεργασία της με την Ελλάδα. (Παράρτημα 1)

Το σκάνδαλο της ΜΚΟ UNICEF, ήρθε στην επιφάνεια το καλοκαίρι του 2016, όταν προκηρύχθηκε η θέση του οικονομικού διευθυντή. Τη θέση την κατέλαβε μια γυναίκα, μετά από συνεντεύξεις οι οποίες διεξήχθησαν στη Γενεύη και μόλις ξεκίνησε τους οικονομικούς ελέγχους, δύο φορές επεδίωξε την παραίτηση της. Οι έλεγχοι της έφεραν στο φως οικονομικές ατασθαλίες, προκαταβολές, δάνεια, πλαστές οικονομικές καταστάσεις, προκλητικούς μισθούς, αδικαιολόγητες δαπάνες, οικογενειοκρατία και αναξιοκρατία. Ενημερώθηκε η πρόεδρος της εθνικής επιτροπής της UNICEF, κ. Σοφία Τζιτζίκου και τα στελέχη της οργάνωσης στη Γενεύη, και συνέχεια συγκαλείται έκτακτο ΔΣ, όπου αποφασίζεται ορκωτοί λογιστές⁶² να αναλάβουν τον οικονομικό έλεγχο από το 2013 μέχρι το 2015 και έλεγχο σε βάθος 15ετίας. Τα ευρήματα είναι κοινά με τα ευρήματα της οικονομικής διευθύντριας και η υπόθεση παραπέμπεται στη Δικαιοσύνη.

⁶² από την εταιρία Deloitte

Οι εθνικές επιτροπές των χωρών έχουν την ευθύνη της συγκέντρωσης χρημάτων για την υλοποίηση προγραμμάτων που αφορούν κυρίως παιδιά, όπου το 70% των χρημάτων αποστέλλονται στη Γενεύη και το 30% παραμένει στην Εθνική Επιτροπή της χώρας για την κάλυψη των λειτουργικών της εξόδων. Στην Ελλάδα η Επιτροπή είχε συγκεντρώσει μέχρι και 5 εκατομμύρια ευρώ σε ένα έτος, όμως τα χρήματα τα οποία αποστέλλονταν στη Γενεύη δεν ανταποκρίνονταν στη πραγματικότητα. Αντίθετα το 70% των χρημάτων το επικαρπώνονταν μια μικρή ομάδα ανθρώπων, η οποία πλούτιζε επί σειρά ετών.

Η έρευνα έφερε στο φως τα εξής ευρήματα⁶³ (Λιάτσου, 28 Απριλίου 2018):

- Μισθός οικονομικού διευθυντή⁶⁴ 5.685 €/μήνα και επίδομα ισολογισμού 11.370 €/έτος
- Δάνεια και προκαταβολές από τα στελέχη της οργάνωσης, ύψους 169.028 €, για την περίοδο 2013-2015 (οι 66.650€ δεν επιστράφηκαν στο ταμείο)
- Υπέρογκες αμοιβές στελεχών και μπόνους⁶⁵, χωρίς την έγκριση του ΔΣ
- Δίχως την ενημέρωση των πρακτικών στο ΔΣ, έγινε καταστροφή πάγιων περιουσιακών στοιχείων, ύψους 350.000€

---

⁶³ Λιάτσου Ολυμπία, 28 Απριλίου 2018, Το πόρισμα που αποκαλύπτει πώς στήθηκε το σκάνδαλο της UNICEF Ελλάδος, εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ

⁶⁴ Ο οικονομικός διευθυντής, ανά διαστήματα έκανε «ανάληψη» ποσών από το ταμείο τα οποία ξεπέρασαν τις 133.000 €. Τα 48.500 τα έλαβε το 2002 ως άτοκο δάνειο, με την έγκριση του ΔΣ και με τον όρο να παρακρατούνται 600 €/μήνα από τον μισθό του και με εξόφληση έως το 2010. Αυτό δεν τηρήθηκε μέχρι που σταμάτησε οριστικά η παρακράτηση των χρημάτων. Ο οικονομικός διευθυντής, εν όψει της αποχώρησής του τον Μάρτιο του 2017, ζήτησε αποζημίωση 150.000 €, τελικά όμως αφαιρέθηκε το ποσό του δανείου του κι έτσι αποζημιώθηκε με 54.050 €. Αν και τέθηκε θέμα στο ΔΣ αποφασίστηκε να μην ακυρωθεί μια προηγούμενη απόφαση σχετικά με τις αποζημιώσεις, παρόλο που το ποσό κρίθηκε υπερβολικό.

⁶⁵ ύψους 5.000€, σε διευθυντικό στέλεχος και στη συνάδελφο – σύζυγό του

- Η μητρική οργάνωση είχε ζητήσει την καταστροφή διαφόρων εμπορευμάτων μα παλαιότερα λογότυπα, όμως αυτά δεν καταστράφηκαν, αντίθετα τίθεντο προς πώληση από τους ιδύνοντες, οι οποίοι εισέπρατταν το αντίτυπο. Η ζημία αυτή υπολογίστηκε περίπου 30.000-50.000€.
- Υπήρχε μόνο ένας συνεργάτης-προμηθευτής, ενώ δεν γινόταν ποτέ διαγωνισμός για την προμήθεια υλικών⁶⁶
- Στις παρεχόμενες υπηρεσίες υπήρχε μια υπερτιμολόγηση της τάξης του 40%, υπολογίζοντας τις τιμές της αγοράς εκείνης της περιόδου.
- 3.000€ ως αμοιβή για τον σχεδιασμό μιας αποστολής στο Τσαντ (Ιούνιος 2014), από στέλεχος το οποίο δεν ακολούθησε την υψηλού κινδύνου αποστολή. Η αποστολή αφορούσε την εκπαίδευση και τον υποσιτισμό στην περιοχή και έλαβαν μέρος εθελοντές.
- Πέντε εργαζόμενοι, παρόλο που δεν εμπλέκονταν με τον ισολογισμό, ελάμβαναν κάθε χρόνο έναν επιπλέον μισθό, ως μπόνους.
- Έως το 2000 κάθε χρόνο ελέγχους και ισολογισμό έκανε πάντοτε ο ίδιος ορκωτός λογιστής
- Στο τμήμα πωλήσεων, στέλεχος με αμοιβή 5.500 €/μήνα, είχε υπογράψει την πρόσληψη του ως πτυχιούχος Πανεπιστημίου, ενώ ήταν απόφοιτος του Deree.
- Έως το 2004 οι προσλήψεις των εργαζομένων γινόταν με αναγγελία, ενώ δεν υπήρχαν συμβάσεις.
- 30 από τους εργαζόμενους αμείβονταν με ποσό μεγαλύτερο του 1.100.000€
- Καθαρίστριες και οδηγοί αμείβονταν με 2.000€/μήνα
- Υπέρογκες δαπάνες σε έξοδα κίνησης, βενζίνες, αγοράς υλικών, επισκευών αυτοκινήτων κλπ.

⁶⁶ Μετά το 2016 ξεκίνησαν να γίνονται διαγωνισμοί προμηθειών

- Ως λογιστής είχε προσληφθεί και ο γιός του οικονομικού διευθυντή και τη σύζυγος και τη νύφη του τις προσλαμβάνανε όταν υπήρχε ανάγκη εποχικού προσωπικού (Σεπτέμβριος και Χριστούγεννα).
- Σε μισθοδοτικές καταστάσεις του 2014 αναγράφονται στη γενική Λογιστική έκτακτες αποδοχές ύψους 10.499€, οι οποίες αποδόθηκαν σε εργαζόμενους από δύο επιδοτούμενα προγράμματα της Ε.Ε⁶⁷. Για τις συγκεκριμένες αποδοχές όμως απαιτείτο απόφαση από το Εκτελεστικό Συμβούλιο.
- Εντάλματα πληρωμής για φιλοξενία και ανάλογα εξοδολόγια, που όμως αφορούν προσωπικές δαπάνες και όχι ταξίδια.
- Στη μισθοδοτική κατάσταση του Δεκεμβρίου 2014, εμφανίζονται εργαζόμενοι, οι οποίοι περιλαμβάνονται στη μισθοδοσία, αλλά όχι στον πίνακα προσωπικού.
- Οι καταστάσεις της μισθοδοσίας δεν ελέγχονται από κανέναν και συντάσσονται μόνο από τον οικονομικό διευθυντή.
- Δόθηκαν υπερωρίες, εκτός έδρας και εκκαθαρίστηκαν ταξίδια (χωρίς παραστατικά) σε υπαλλήλους που δεν μετακινούνταν.
- Τιμολόγια καυσίμων για μεταφορικά μέσα τα οποία δεν ανήκαν στην οργάνωση.
- Χωρίς προς προεγκρίσεις εντοπίστηκαν δαπάνες των 10.000€ για αγορά αναλώσιμων ειδών.

Η έρευνα παράλληλα διενεργούνταν και από τη μητρική εταιρία, όπου εντοπίστηκαν επίσης σωρεία παραβάσεων, όπως:

- Έλλειψη τήρησης του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας και σε σημεία ανεπάρκεια του ισχύοντος,
- Ελλιπής ενημέρωση του Εκτελεστικού Συμβουλίου σε θέματα διαχείρισης και οικονομικά.
- Έλλειψη τήρησης των μηχανισμών ελέγχου.
- Έλλειψη ορίων στις δαπάνες.

⁶⁷ ΕΣΠΑ, ΕΧΟ

- Παραβιάζοντας τον εσωτερικό κανονισμό, ο οικονομικός διευθυντής μπορούσε μόνο με δική του υπογραφή να οπισθογραφεί επιταγές προς είσπραξη.
- Τους κωδικούς του e-banking τους χειριζόταν μη εξουσιοδοτημένος υπάλληλος, ο οποίος πλήρωνε τη μισθοδοσία, τους προμηθευτές και εξήγαγε καθημερινά το extait.
- Η ταμίας μπορούσε να κάνει εγγραφές στη Γενική Λογιστική, χωρίς να είχε αυτή τη δικαιοδοσία.
- Για περισσότερο από 5 έτη η Ελεγκτική Επιτροπή παρέμενε η ίδια.

Η έδρα της UNICEF στη Γενεύη διεξάγει έρευνα σε βάθος 15ετίας, ενώ παράλληλα ελέγχουν και καταγγελίες σχετικά με τους τηλεμαραθώνιους που έγιναν πριν χρόνια για τη συγκέντρωση χρημάτων και για τα ακριβή ποσά που συγκεντρώθηκαν. Επίσης γίνεται έλεγχος στις δωρεές και στις συνδρομές των μελών, ενώ υπάρχουν πολλοί κωδικοί οι οποίοι θα ανοιχτούν κατά τη δικαστική έρευνα.

Έτσι η οργάνωση κατέληξε μετά από αυτή την έρευνα και τις αποκαλύψεις να αποσύρει το σύμφωνο συνεργασίας με την Ελληνική Εθνική Επιτροπή, έως ότου αποφασιστεί η νέα νομική υπόσταση της οργάνωσης στη χώρα μας. Όλα τα προγράμματα διακόπηκαν, εκτός από το πρόγραμμα που αφορά το προσφυγικό και το οποίο αποτελεί ανεξάρτητο τομέα. Η οργάνωση πρέπει να αναδιοργανωθεί εκ βάθρων, υπό τη στενή παρακολούθηση της Γενεύης.⁶⁸ (Λιάτσου, 28 Απριλίου 2018)

Οι λόγοι που διακόπηκε η συνεργασία της UNICEF με την Εθνική Επιτροπή της Ελλάδας, ανακοινώνονται από την οργάνωση στον τύπο, όπου επισημαίνεται ότι μετά από ελέγχους, από ανεξάρτητους φορείς, δεν διαπιστώθηκε απάτη, αν και αποκαλύφθηκαν «*διοικητικές δυσλειτουργίες*» και «*μη βιώσιμες συστημικές παραλείψεις*», στις οποίες περιλαμβάνονται .

⁶⁸ Λιάτσου, Ο. (28 Απριλίου 2018). Το πόρισμα που αποκαλύπτει πώς στήθηκε το σκάνδαλο της UNICEF Ελλάδος. *ΤΟ ΒΗΜΑ*

ανεπάρκειες στη καταγραφή των λογιστικών συναλλαγών, έλλειψη ελέγχου και ύποπτες πρακτικές.⁶⁹ (ΝΕΑ, 28/4/2018)

---

⁶⁹ ΤΑ ΝΕΑ, 28/4/2018, άρθρο Παραλείψεις αλλά όχι απάτη διαπίστωσε η UNICEF

4.4. Η περίπτωση της ΜΚΟ ERCI

Η EMERGENCY RESPONSE CENTRE INTERNATIONAL (ERCI) είναι μια ελληνική μη κερδοσκοπική οργάνωση, η οποία ανταποκρίνεται σε περιστατικά έκτακτης ανάγκης και δίνει ανθρωπιστική βοήθεια σε περιόδους κρίσης. Ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2015, στηρίζεται στον κεντρικό της πυρήνα που αποτελείται από 7 άτομα και απασχολεί περίπου 200 εθελοντές. Δηλώνει αυτοχρηματοδοτούμενη οργάνωση, το 95% των πόρων της διατίθεται σε επιχειρησιακά προγράμματα, ενώ και για τον υλικοτεχνικό της εξοπλισμό βασίζεται σε ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις. Η φιλοσοφία της ERCI είναι να εντοπίσει τα κενά της ανθρωπιστικής βοήθειας και να συμβάλει με τον αποτελεσματικότερο και πιο αποτελεσματικό τρόπο στη κάλυψη αυτών. Επί του παρόντος, το ERCI διαθέτει 4 ενεργά προγράμματα με πρόσφυγες στην Ελλάδα, στους τομείς της αναζήτησης και της διάσωσης, του συντονισμού της ιατρικής φροντίδας, της εκπαίδευσης και του καταυλισμού των προσφύγων.⁷⁰ (Γαλίας, 2016)

Σύμφωνα με δηλώσεις της αστυνομίας, την Τρίτη 28 Αυγούστου, στη χώρα μας, συνελήφθησαν τρία μέλη μιας ελληνικής ΜΚΟ, με την κατηγορία ότι βοηθούν τους μετανάστες να εισέλθουν παράνομα στη χώρα. Τα μέλη της ERCI κρατούνται στη Λέσβο, όπου χιλιάδες μετανάστες στεγάζονται σε άθλιες συνθήκες σε χώρους συγκεντρώσεις (hot spot). Η αστυνομία δήλωσε ότι το δίκτυο της ERCI συστηματικά διευκόλυνε την παράνομη είσοδο αλλοδαπών και ότι τα μέλη της ομάδας έρχονταν σε επαφή με τους μετανάστες, μέσω των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης και βοηθούν την παράνομη είσοδο τους στην Ελλάδα από το 2015 έως και σήμερα. Για να παρακολουθήσουν τις μεταναστευτικές ροές, η οργάνωση παρακολούθησε, παράνομα, την ακτοφυλακή της Ελλάδας και την υπηρεσία ραδιοεπικοινωνιών της Ε.Ε.,

⁷⁰ Γαλίας Αλέξης, 1/7/2016, Emergency Response Centre International (ERCI): Έρευνα - διάσωση και εκπαίδευση των προσφύγων, https://www.huffingtonpost.gr/2016/07/01/emergency-response-centre-ngos-katagrafi_n_10740412.html, ανακτήθηκε 2/9/2018

FRONTEX, σύμφωνα με τη Γενική Περιφερειακή Αστυνομική Διεύθυνση Βορείου Αιγαίου. Συνολικά, εμπλέκονται στην υπόθεση, έξι Έλληνες και 24 ξένοι υπάλληλοι, ενώ μεταξύ αυτών που συνελήφθησαν είναι και η Sara Mardini⁷¹, η 23χρονη Σύρια πρόσφυγας, η οποία σήμερα είναι φοιτήτρια και αποδέκτης υποτροφιών του Bard College στο Βερολίνο. Σύμφωνα με τις αρχές η ERCI αποκόμισε σημαντικά χρηματικά ποσά, τα οποία γίνεται προσπάθεια να συγκεκριμενοποιηθούν.⁷² (EURACTIV, 2018)

Η αστυνομία δήλωσε επίσης ότι δύο ακτιβιστές της ERCI είχαν πάλι συλληφθεί τον Φεβρουάριο, στο τζίπ της ΜΚΟ το οποίο έφερε πλαστές πινακίδες και κατηγορήθηκαν για παραβίαση κρατικών μυστικών, πλαστογραφία και παράνομη κατοχή ασυρμάτων. Η ERCI δεν απάντησε και δεν έκανε κανένα σχολιασμό.⁷³ (efsyn.gr, 2018) Εξ' αιτίας αυτών των συλλήψεων διεξήχθη από την Εισαγγελία Πρωτοδικών Μυτιλήνης μια επιπλέον έρευνα και στα πλαίσια της προκαταρκτικής εξέτασης διαπιστώθηκε ότι 6 ημεδαποί και 24 αλλοδαποί μέλη της ΜΚΟ ERCI είχαν παράνομη δράση. Τα μέλη αυτά, σύμφωνα με την ανακοίνωση, επεδίωκαν το κέρδος, μέσω επιχορηγήσεων ή μέσω καταθέσεων χρημάτων, σε συγκεκριμένο ιστότοπο και τραπεζικό λογαριασμό, από ιδιώτες ή φορείς. Τα συλληφθέντα μέλη μέσω από κλειστές ομάδες της κοινωνικής δικτύωσης, ελάμβαναν σε συγκεκριμένους χρόνους, σημαντικές εμπιστευτικές πληροφορίες, σχετικά με τις προσφυγικές ροές από τη πλευρά της Τουρκίας. Παράλληλα παρακολουθούσαν τις ασύρματες επικοινωνίες των Ελληνικών και ξένων αρχών (FRONTEX, Λιμενικό Σώμα), καθώς και με σύγχρονα οπτικά μέσα τον

⁷¹ Το 2015, οι αδελφές Mardini, Sarah και Yusra, χρησιμοποίησαν τις ικανότητές τους στην κολύμβηση για να τραβήξουν τη βάρκα με νερό, που τους μετέφερε από την Τουρκία, μαζί με άλλους 18 ανθρώπους.

⁷²EURACTIV, 29/8/2018, Activists held in Greece for illegally aiding migrants, <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/goodwill-ambassadors-held-in-greece-for-illegally-aiding-migrants/>, ανάκτηση 2/9/2018

⁷³ efsyn.gr, Συνελήφθησαν 30 μέλη της ΜΚΟ ERCI στη Λέσβο, 28/8/2018, <https://www.efsyn.gr/arthro/se-rolo-diakiniti-30-meli-tis-mko-erci-sti-lesvo>, ανάκτηση 2/9/2018

θαλάσσιο χώρο της περιοχής. Ελάμβαναν πληροφορίες για τους τόπους συγκέντρωσης στα παράλια της Τουρκίας, τον χρόνο αναχώρησης των προσφύγων, το γεωγραφικό μήκος και πλάτος και τον αριθμό των επιβαινόντων στη βάρκα. Για όσες πληροφορίες συνέλεξαν, ενώ είχαν υποχρέωση να ενημερώνουν τις αρχές, δεν το έπρατταν, όπως δεν ενημέρωναν τις αρχές σχετικά με τις συμφωνίες με άλλες ΜΚΟ για τον σχεδιασμό έκτακτων καταστάσεων. Τα μέλη αυτά από 9/12/2017 έως 9/2/2018, χρησιμοποιώντας το τζιπ με τις πλαστές πινακίδες, παραλάμβαναν οργανωμένα παράτυπους αλλοδαπούς. Από τον τρόπο λειτουργίας τους εν γένει συμπεραίνεται ότι παρείχαν τις υπηρεσίες τους στα παράνομα κυκλώματα διακίνησης μεταναστών. Προς τα νησιά Σάμος και Λέσβος, διακίνησαν μεγάλο αριθμό υπηκόων τρίτων χωρών, στο χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο 2016 έως τον Ιανουάριο 2018. Η δικογραφία που υποβλήθηκε στον Εισαγγελέα είναι κακουρηματικού χαρακτήρα και η υπόθεση προχωρά σε κύρια ανάκριση, η οποία πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών, της Υποδιεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος και Εμπορίας Ανθρώπων της Διεύθυνσης Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, του Τμήματος Συλλογής και Διαχείρισης Πληροφοριών της Γενικής Περιφερειακής Αστυνομικής Διεύθυνσης Βορείου Αιγαίου και τη συνεργασία του Κεντρικού Λιμεναρχείου Μυτιλήνης.⁷⁴ (Καρανίκας, 2018)

---

⁷⁴ Καρανίκας, Χάρης, Η ιστορία της Σάρα: Κατηγορείται για διακίνηση το κορίτσι που έσωσε 18 μετανάστες, 28/8/2018, <https://www.protagon.gr/themata/focus/i-istoria-tis-sara-katigoreitai-gia-diakinisi-to-koritsi-pou-eswse-18-metanastes-44341678316>, ανάκτηση 1/9/2018

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο αριθμός των ΜΚΟ αυξήθηκε προσθετικά τα τελευταία 20 χρόνια, όπως και η κλίμακα των διαθέσιμων πόρων. Το 2010, εκτιμάται ότι οι ανθρωπιστικές δαπάνες έφθασαν τα 17 δισεκατομμύρια δολάρια. Ορισμένες ΜΚΟ έχουν πλέον καταστεί διακρατικές, με πολύ μεγάλους προϋπολογισμούς, όπως για παράδειγμα η Αμερικανική ΜΚΟ World Vision International, η οποία έχει προϋπολογισμό ύψους \$ 2,6 δισ. Οι ΜΚΟ είναι συχνά απρόθυμες να μιλήσουν για τη διαφθορά, τη διαπλοκή και τη διαφάνεια φοβούμενες ότι θα οδηγηθούν σε αρνητική δημοσιότητα και, κατά συνέπεια, θα έχουν απώλεια της χρηματοδότησης.

Η εργασία των ΜΚΟ πέρα συνόρων της χώρας τους, παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια σε όσους έχουν ανάγκη, μπορεί επίσης να προκαλέσει ισχυρισμούς περί διαφθοράς. Η παράνομη μετακίνηση, εκτός των συνόρων, για πρόσβαση στους πληγέντες πληθυσμούς, όπως έχουν κάνει οι ΜΚΟ εδώ και πολλά χρόνια κατά τη διάρκεια πολλών συγκρούσεων, μπορεί επίσης να θέσει ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα τέτοιων ενεργειών. Για παράδειγμα κατά τη διάρκεια του Αφγανικού πολέμου, στη δεκαετία του 1980, η σοβιετική συμμαχία στην Καμπούλ δεν επιθυμούσε ανθρωπιστικούς παράγοντες στο Αφγανιστάν, ιδιαίτερα σε περιοχές που ελέγχονταν από ομάδες της αντίστασης. Στο πλαίσιο αυτό, οι ανθρωπιστικές ΜΚΟ δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να διασχίσουν παράνομα τα σύνορα Πακιστάν-Αφγανιστάν (χωρίς επίσημη άδεια), μέσω του Πεσάουαρ και της επαρχίας των βορειοδυτικών συνόρων. Όταν τα μέλη αυτών των ΜΚΟ συλλήφθηκαν και κρατήθηκαν όμηροι από σοβιετικές ή αφγανικές δυνάμεις, οι ΜΚΟ ισχυρίστηκαν ότι η παρανομία των πράξεών τους δεν μείωσε τη νομιμότητά τους.

Οι ανθρωπιστικές οργανώσεις δεν μπορούν να αγνοήσουν τις πιθανές συνέπειες της δωροδοκίας, ιδίως στις ένοπλες συγκρούσεις. Η επιλογή να καταβάλει σε κάποιον παράνομο φόρο ή να τον δωροδοκήσει (σε χρήμα ή σε είδος) όταν αντιμετωπίζει ένοπλες φρουρές σε ένα σημείο ελέγχου, μπορεί να επιτρέψει στην οργάνωση να έχει πρόσβαση σε άτομα που έχουν ανάγκη, αλλά μπορεί να παρερμηνευτεί ως διαφθορά. Η επιλογή η ΜΚΟ να μην

πληρώσει μπορεί να σημαίνει ότι οι ανθρωπιστικές ανάγκες δεν ικανοποιούνται και ότι μπορεί να χαθούν ζωές ή να αυξηθεί ο κίνδυνος βλάβης για το προσωπικό των ΜΚΟ.

Οι ΜΚΟ πρέπει να διευρύνουν το πεδίο της εκτίμησης των κινδύνων για να εξετάσουν εάν τα προγράμματά τους είναι ευάλωτα στη διαφθορά, όπως κλοπή ή η υπεξαίρεση κεφαλαίων ή αγαθών σε είδος από τα αντιμαχόμενα μέρη, οι πραγματικές ή όχι ανισότητες στη διανομή βοήθειας και η σεξουαλική κακοποίηση και η εκμετάλλευση των δικαιούχων από οργανισμό ή συνεργάτη. Ενώ κάθε κατάσταση είναι διαφορετική, σε όλες τις περιπτώσεις, οι ΜΚΟ πρέπει να εξισορροπήσουν τη δέσμευσή τους με τις ανθρωπιστικές αρχές με την ανάγκη ελέγχου του κινδύνου διαφθοράς ώστε να είναι πραγματικά υπεύθυνοι έναντι των δικαιούχων και των δωρητών τους. Θα πρέπει επίσης να είναι διαφανείς με τους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με αυτές τις προκλήσεις και πώς μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις σχετικά με το εάν θα συνεχίσουν ή όχι το έργο τους.

Ορισμένες ΜΚΟ, ιδίως στις σκανδιναβικές χώρες, επέλεξαν να δημοσιοποιήσουν τα αποτελέσματα των υποθέσεων διαφθοράς καθώς και τις πολιτικές κατά της διαφθοράς που έχουν εφαρμόσει. Για παράδειγμα, η DanChurchAid (DCA) έχει μια ιστοσελίδα που περιγράφει λεπτομερώς τις υποθέσεις διαφθοράς εντός του οργανισμού και τον τρόπο αντιμετώπισης τους. Παρά τη χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2008, η DCA αύξησε τον προϋπολογισμό της για το 2009 σε 498 εκατομμύρια DKK (περίπου 123 εκατομμύρια δολάρια), όπου το ένα τρίτο προέρχεται από ιδιωτικούς χορηγούς (το ίδιο ποσοστό με το 2008). Η διαφάνεια ως προς τη διαφθορά δεν φαίνεται να έχει επηρεάσει αρνητικά τις αντιλήψεις των δωρητών του DCA. Ωστόσο, πολλές ΜΚΟ πιστεύουν ότι η αναφορά περιπτώσεων διαφθοράς αποτελεί σημαντικό κίνδυνο με δυνητικά μη αναστρέψιμες συνέπειες για τις ανθρωπιστικές οργανώσεις και τις δραστηριότητές τους. Φοβούνται ότι τέτοιες περιπτώσεις μπορούν να υπονομεύσουν την αξιοπιστία και τη φήμη τους (ιδίως με τα ΜΜΕ), καθώς και να αποθαρρύνουν τις δημόσιες και ιδιωτικές δωρεές. Στη Γαλλία, το Ίδρυμα Prometheus, μια ομάδα

από τις μεγαλύτερες γαλλικές ιδιωτικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών πετρελαίου, ασφάλισης υγείας και φαρμακευτικών εταιρειών, έχει εκδώσει ένα «Barometer Transparency Barometer», όμως αυτή η μεθοδολογία, με βάση μόνο τα διαθέσιμα δημόσια στοιχεία από ΜΚΟ ιστοσελίδες, έχει επικριθεί ανοιχτά από το γαλλικό φόρουμ των ΜΚΟ, Coordination Sud. Για να ανοίξει ο διάλογος για τη διαφθορά και να προωθηθούν τα προληπτικά μέτρα, ο Médecins du Monde (MDM) διεξήγαγε μελέτη το 2008 με στόχο τη συνέντευξη με τις 17 μεγαλύτερες γαλλικές ΜΚΟ σχετικά με τις αντιλήψεις τους για τη διαφθορά, τις προσεγγίσεις τους στην επιτόπια εργασία και την αξιολόγηση και διαχείριση των κινδύνων, και τις διαδικασίες που είχαν εφαρμόσει για να ελαχιστοποιήσουν και να αποτρέψουν τέτοιους κινδύνους. Τελικά 11 από τις 17 ΜΚΟ που ήρθαν σε επαφή με το θέμα αρνήθηκαν να συμμετάσχουν σε αυτή, την αυστηρά εμπιστευτική, μελέτη. Μεταξύ των ΜΚΟ που συμφώνησαν να συμμετάσχουν, οι περισσότερες αναγνώρισαν ότι οι περιπτώσεις διαφθοράς αποτελούν μέρος των σημαντικών επιχειρησιακών προκλήσεων γύρω από την ανθρωπιστική βοήθεια. Η μελέτη επιβεβαίωσε αυτό που είχε ήδη αποδείξει η ΤΙ, ότι οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις είναι πιο ευάλωτες στη διαφθορά κατά την προμήθεια, τη μεταφορά και τη διανομή φαρμάκων, τροφίμων, οικοδομικών υλικών και άλλων αναλωσίμων, ιδίως σε μεγάλες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Είναι επίσης σημαντικό να θυμόμαστε ότι οι περισσότερες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης συμβαίνουν σε χώρες όπου η διαφθορά είναι ήδη διαδεδομένη. Η μεγάλη πλειοψηφία των μελών των ΜΚΟ που ερωτήθηκε στη μελέτη του 2008 πιστεύει ότι η διαφθορά ήταν κατά κύριο λόγο συμφραζόμενη με την προέλευσή της. Περισσότεροι από τους μισούς είχαν δει περιστατικά διαφθοράς, προσέφεραν δωροδοκίες ή ζήτησαν να τους πληρώσουν ή είχαν προσκληθεί να συμμετάσχουν σε διεφθαρμένες δραστηριότητες.

Οι ΜΚΟ πρέπει να διασφαλίσουν ότι είναι καλά ενημερωμένες σχετικά με τη φύση και το επίπεδο της διαφθοράς στις χώρες στις οποίες λειτουργούν. Αυτό μπορεί να γίνει χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων πηγών, τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και τις εκθέσεις ΤΙ για τα

επίπεδα που κυμαίνεται η διαφθορά. Παρόλο που οι ΜΚΟ είναι απίθανο να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις ρίζες των κακώς κειμένων θεμάτων, η διαφθορά σε επίπεδο χώρας, μεμονωμένα ή άμεσα, σε συνεργασία με άλλες ΜΚΟ και την κοινωνία των πολιτών, μπορεί να μετριάσει τον αντίκτυπο στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις και στην τοπική διακυβέρνηση.

Στο Μπαγκλαντές, για παράδειγμα, το 66,7% των νοικοκυριών εμφάνισαν κάποια μορφή διαφθοράς όταν προσπαθούσαν να έχουν πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες. Το 48% των ερωτηθέντων αντιμετώπισε τη διαφθορά στην υπηρεσία υγείας, κυρίως τη δωροδοκία και τον νεποτισμό. Τα πιο προφανή παραδείγματα ήταν οι γιατροί που χρεώνουν για τις συνταγές και παραπέμπουν τους ασθενείς στις ιδιωτικές κλινικές τους, ενώ οι ασθενείς πρέπει να καταβάλλουν πρόσθετες αμοιβές για δοκιμές στα κρατικά νοσοκομεία. Η κοινοτική δράση σε επιτόπιο επίπεδο είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία επιτροπών ενδιαφερόμενων πολιτών, οι οποίες λειτουργούσαν ως παρατηρητές της τοπικής διακυβέρνησης και της συμπεριφοράς τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης όσο και στον τομέα της υγείας. Αυτό οδήγησε σε βελτιώσεις στην ποιότητα της περίθαλψης και σε σημαντική μείωση της δωροδοκίας, του νεποτισμού και της αμέλειας.

Σε διεθνές επίπεδο, η ΤΙ μόλις ολοκλήρωσε έναν πρακτικό οδηγό για τον εντοπισμό των αδύναμων ζεύξεων στο σύστημα ανθρωπιστικής αντίδρασης, προκειμένου να βελτιωθεί η ευαισθητοποίηση και να αποτραπεί, στο μέτρο του δυνατού, η πρόληψη των διεφθαρμένων πρακτικών. Ο οδηγός αυτός αφιερώνει επίσης σημαντική μέρος στον τρόπο παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων κατά της διαφθοράς. Πολλές ΜΚΟ, κυρίως από αγγλόφωνες χώρες, συμμετείχαν στην ανάπτυξη αυτού του εγγράφου, το οποίο είναι πιο τεχνικό απ' ότι πολιτικό. Το 1997, η Επιτροπή Δεοντολογίας και Διαφάνειας του Συντονιστή Νότου συνέταξε έναν χάρτη καλών πρακτικών.

Οι περισσότερες μεγάλες γαλλικές ΜΚΟ είναι μέλη του Comité de la Charte, ενός ανεξάρτητου οργανισμού με στόχο την προώθηση της οικονομικής διαφάνειας. Οι ΜΚΟ που ανήκουν στην επιτροπή καλούνται να ελέγξουν κάθε χρόνο τις δραστηριότητές τους (οικονομικές και επιχειρησιακές) από έναν

εγκεκριμένο ελεγκτή. Τα προγράμματα και οι λογαριασμοί των ΜΚΟ υπόκεινται επίσης σε διάφορους εξωτερικούς ελέγχους, σχεδόν ανά έτος, που έχουν ανατεθεί από δωρητές, μεταξύ των οποίων οι EUROPAID και ECHO, καθώς και από το Cour des Comptes. Επιπλέον, οι περισσότερες από τις γαλλικές ΜΚΟ έχουν θεσπίσει μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου που επιτρέπουν την επαλήθευση και τη διασταύρωση πληροφοριών ανά τομέα.

Ένα από τα διδάγματα της μελέτης MDM, το οποίο επίσης επιβεβαιώθηκε από την ΤΙ, είναι ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό οι ομάδες να διαθέτουν κατάλληλες και σαφώς καθορισμένες στρατηγικές παρέμβασης, καλή γνώση του περιβάλλοντος και κατάρτιση για τον εντοπισμό και τη μείωση της διαφθοράς, ιδιαίτερα τους παράγοντες λειτουργικού κινδύνου που συνδέονται με την προμήθεια, τη μεταφορά, την αποθήκευση και τη διανομή ανακουφιστικών αγαθών.

Ως σύνθετο παγκόσμιο φαινόμενο με σημαντικές τοπικές συνέπειες, η διαφθορά, η διαπλοκή και η διαφάνεια, είναι μια κρίσιμη πτυχή της ανθρωπιστικής σκέψης και δράσης. Η ορθή διακυβέρνηση και η διαφάνεια αποτελούν τον πυρήνα της νομιμότητας των ΜΚΟ, οι οποίες πρέπει να συνεργαστούν με την Transparency International, τον ΟΟΣΑ και άλλους θεσμικούς εταίρους, καθώς και με ιδιωτικούς χορηγούς προκειμένου να καταπολεμήσουν αποτελεσματικά αυτά τα τρία κακά. Η ενίσχυση της συμμετοχής της κοινότητας στην εφαρμογή και την αξιολόγηση των ανθρωπιστικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων βελτιώνει την αποδοχή των ΜΚΟ από τους πολίτες και συμβάλλει στην άμβλυση της διαφθοράς και στην προώθηση της καλύτερης τοπικής διακυβέρνησης. Χρειαζόμαστε μια ανοικτή συζήτηση σχετικά με τους κινδύνους της διαφθοράς και της διαπλοκής και τον τρόπο αντιμετώπισής τους, χωρίς να υπονομεύεται η χρηματοδότηση των χορηγών και η εμπιστοσύνη προς τις ΜΚΟ. Εκτός από αυστηρά επιχειρησιακές εκτιμήσεις, η διαφθορά και η διαπλοκή αποτελούν σημαντική ηθική και πολιτική πρόκληση για τις ανθρωπιστικές ΜΚΟ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: καταγραφή των ΜΚΟ από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σε συνεργασία με φορείς, στο πλαίσιο του προγράμματος «Θαλής», 2015, πηγή: http://www.kathimerini.gr/838879/article/epikairothta/ellada/o-xarths-twn-mko-sthn-ellada	32
Εικόνα 2: άρθρα εφημερίδων σχετικά με τη διαπλοκή των ΜΚΟ	52

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ν° 1

Διαβάζουμε από την επίσημη σελίδα της UNICEF, την διακοπή της συμφωνίας με το Ελληνικό τμήμα, στα Ελληνικά και στα Αγγλικά.

«ΔΗΛΩΣΗ της UNICEF

Για την Ελληνική Εθνική Επιτροπή

Αθήνα, 28 Απριλίου 2018 – Η UNICEF προβεί σε διακοπή της συμφωνίας της με την πρώην Εθνική Επιτροπή της στην Ελλάδα, μετά από διεξαγωγή δύο διαδοχικών ελέγχων από ανεξάρτητους φορείς – ο πρώτος κατόπιν αιτήματος της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής και ο δεύτερος με αίτημα της UNICEF – οι οποίοι αποκάλυψαν διοικητικές δυσλειτουργίες και ανέδειξαν μη βιώσιμες συστημικές παραλείψεις. Αυτές περιλάμβαναν ανεπαρκή καταγραφή λογιστικών συναλλαγών, αμφισβητούμενες πρακτικές απασχόλησης και ανεπαρκή διακυβέρνηση. Ο ανεξάρτητος έλεγχος που ανέθεσε η UNICEF δεν διαπίστωσε την ύπαρξη απάτης.

Η UNICEF επένδυσε σημαντικούς πόρους και συνεργάστηκε μεθοδικά με το Διοικητικό Συμβούλιο της Εθνικής Επιτροπής για το σχεδιασμό και την εφαρμογή πλάνου αναδιοργάνωσης, το οποίο θα επανέφερε την διοικητική διαχείριση της στα διεθνή πρότυπα που απαιτούνται για το διεθνές δίκτυο Εθνικών Επιτροπών του Οργανισμού και που αναμένονται από τους εταίρους μας.

Παρά τις εντατικές προσπάθειες, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι, δεδομένης της αναποφασιστικότητας και του διχασμού του Διοικητικού Συμβουλίου, οι στόχοι μας δεν είναι εφικτό να επιτευχθούν.

Η UNICEF δεσμεύεται να συνεχίσει την 70-ετή στήριξη και συνεργασία της με την Ελληνική κοινωνία.

Το σημαντικό έργο της UNICEF για τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες στην Ελλάδα θα συνεχιστεί ως έχει, ως μέρος του πλάνου της προσφυγικής και μεταναστευτικής ανταπόκρισης, το οποίο στηρίζεται από το Περιφερειακό Γραφείο Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση και άλλους εταίρους της κοινωνίας των πολιτών.

Διεργασίες έχουν ήδη ξεκινήσει προς την κατεύθυνση καθορισμού μιας νέας Εθνικής Επιτροπής στην Ελλάδα ώστε η UNICEF να συνεχίσει με υπερηφάνεια το έργο της για τα παιδιά σε όλο τον κόσμο.

Η UNICEF θα συνεργαστεί πλήρως με την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών στην έρευνα που διεξάγει για την Ελληνική Εθνική Επιτροπή.

Δωρεές προς τη UNICEF στο: <https://help.unicef.org>
Για περισσότερες πληροφορίες καλέστε στο τηλέφωνο 210 72 55 555»

«UNICEF STATEMENT
ON THE HELLENIC NATIONAL COMMITTEE

Athens, 28th April 2018 - UNICEF terminated arrangements with the former national committee in Greece because two successive and independent audits – one commissioned by the committee, and a second by UNICEF – revealed a pattern of irregular management and pointed to systemic and ultimately unsustainable flaws. These included inadequate recording of accounting transactions, questionable employment practices and deficient governance. The independent audit commissioned by UNICEF did not determine that there had been fraud.

UNICEF invested considerable resources working methodically with the group's Board to devise and implement a reform plan that would raise its management to the standards we demand of our global network of national committees and that our stakeholders expect.

After intensive efforts, we concluded on the basis of the indecisive and fractured leadership by the Board that these goals would not be met.

UNICEF is committed to continuing its near 70-year partnership with the people of Greece.

The critical work with migrant and refugee children in Greece will continue as part of the refugee and migrant response plan supported through the Regional Office for Europe and Central Asia, in collaboration with the Government of Greece and other civil society partners.

Work is already underway to designate a new National Committee for UNICEF in Greece that will enable UNICEF to proudly carry forward the work for children around the world.

UNICEF will provide full cooperation to the Athens Public Prosecutor's investigation into the HNC. »

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανθόπουλος, Χ. (2003). Πολιτικά κόμματα και ΜΚΟ. Στο Κ. Ξ. Τσάτσος Δ., Το μέλλον των πολιτικών κομμάτων (σσ. 175-191). Αθήνα: Παπαζήσης.
2. Anechiarico, F., & Jacobs, J. (1996). *The Pursuit of Absolute Integrity: How Corruption Control Makes Government Ineffective*. Chicago and London: University of Chicago Press.
3. Βικιπαίδεια η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια. *Κοινωνία των Πολιτών*
4. Γαγλιάς, Α. (2016, 7 1). *Emergency Response Centre International (ERCI): Έρευνα - διάσωση και εκπαίδευση των προσφύγων*. Ανάκτηση 9 2, 2018, από <https://www.huffingtonpost.gr/>: https://www.huffingtonpost.gr/2016/07/01/emergency-response-centre-ngos-katagrafi_n_10740412.html, ανακτήθηκε 2/9/2018
5. Γκάβαλος, Μ. (23/2/2014). Διαπλοκή και Κυβερνώσες ΜΚΟ. *ΤΟ ΠΑΡΟΝ*.
6. Γρηγοριάδης, Ι. (15/4/2004). ΜΚΟ και Ελληνική πραγματικότητα. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*.
7. Close, D. (1999). Environmental movements and the emergence of civil society in Greece. *Australian Journal of Politics and History*, σσ. 45 (1), 52-64.
8. Cousins, W. (1991). *Non-Governmental Initiatives, ADB, The Urban Poor and Basic Infrastructure Services in Asia and the Pacific*. Manila: Asian Development Bank.
9. Δημητρόπουλος, Π. (2015, 12 16). *ΤΑ ΝΕΑ, Frontex: Οι ΜΚΟ συνεργάζονται με τους δουλεμπόρους!* Ανάκτηση 9 20, 2019, από <https://www.tanea.gr/>: <https://www.tanea.gr/2016/12/15/world/frontex-oi-mko-synergazontai-me-toys-doylemporoys/>
10. Efsyn.gr. (2018, 6 12). *Οι πρώτες καταδίκες για την υπεξαίρεση στη ΜΚΟ «Αλληλεγγύη»*. Ανάκτηση 10 1, 2018, από <http://www.efsyn.gr/>: <http://www.efsyn.gr/arthro/oi-protos-katadikes-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-allileggyi>
11. efsyn.gr. (2018, 8 28). *Συνελήφθησαν 30 μέλη της ΜΚΟ ERCI στη Λέσβο*. Ανάκτηση 9 2, 2018, από <https://www.efsyn.gr/>: <https://www.efsyn.gr/arthro/se-rolodiakiniti-30-meli-tis-mko-erci-sti-lesvo>
12. EURACTIV. (2018, 8 29). *Activists held in Greece for illegally aiding migrants*. Ανάκτηση 9 2, 2018, από <https://www.euractiv.com/>: <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/goodwill-ambassadors-held-in-greece-for-illegally-aiding-migrants/>
13. EUROBAROMETER. (Fieldwork: April-May 2011 Publication: October 2011). *Volunteering and Intergenerational Solidarity*. Ανάκτηση 5 20, 2018, από

<http://www.europarl.europa.eu/>
http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2011/juillet/04_07/rapport_%20eb75_2_%20benevolat_en.pdf

14. Garton, J. (2009). *The regulation of organized civil society*. Oxford and Portland: Hart Publishing.

15. Giannis, N. (2004). *Participatory democracy and civil society: the European path* (Τόμ. 18).

16. GreekCivilSocietyNetwork. (2012, 7 9). *Δίκτυο Ελληνικής Κοινωνίας Πολιτών*. Ανάκτηση 7 7, 2018, από <https://greekcivilsocietynetwork.wordpress.com/>:
<https://greekcivilsocietynetwork.wordpress.com/>

17. Hodgson, L. (2004). *Manufactured civil society: counting the cost*. Critical Social Policy.

18. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. (2016, 12 16). *Ερώτηση Κακλαμάνη σε Μουζάλα για τις ΜΚΟ που ασχολούνται με τους πρόσφυγες*. Ανάκτηση 8 20, 2018, από <http://www.kathimerini.gr/>:
<http://www.kathimerini.gr/888264/article/epikairothta/politikh/erwthsh-kaklamanh-se-moyzala-gia-tis-mko-poy-asxolyntai-me-toys-prosfyges>

19. Καρανίκας, Χ. (2018, 8 28). *Η ιστορία της Σάρα: Κατηγορείται για διακίνηση το κορίτσι που έσωσε 18 μετανάστες*. Ανάκτηση 9 1, 2018, από <https://www.protagon.gr/themata/focus/i-istoria-tis-sara-katigoreitai-gia-diakinisi-to-koritsi-pou-eswse-18-metanastes-44341678316>:
<https://www.protagon.gr/themata/focus/i-istoria-tis-sara-katigoreitai-gia-diakinisi-to-koritsi-pou-eswse-18-metanastes-44341678316>

20. Κάτη, Κ. (2010, 11 27). *Ιδού το αμαρτωλό φαγοπότι*. Ανάκτηση 10 1, 2018, από <http://www.enet.gr/>: <http://www.enet.gr/?i=news.el.ellada&id=228143>

21. KeepTalkingGreece. (2017, 5 18). *EU suspends funding to NGO aiding refugees in Greece following claims of sexual abuse and corruption*, . Ανάκτηση 15 8, 2018, από http://www.keeptalkinggreece.com:
<http://www.keeptalkinggreece.com/2017/05/18/eu-funding-ngo-refugees-greece-claims-sexual-abuse-corruption/>

22. Kotkin, S., & Sajo, A. (. (2002). *Political Corruption in Transition: A Skeptic's Handbook Budapest*. Budapest: Central European University Press.

23. Krastev, I. (2004). *Shifting Obsessions: Three Essays on the Politics of Anticorruption*. Budapest/NY: Central European University Press.

24. Λιάτσου, Ο. (28 Απριλίου 2018). Το πόρισμα που αποκαλύπτει πώς στήθηκε το σκάνδαλο της UNICEF Ελλάδος. *ΤΟ ΒΗΜΑ* .

25. Larmour, P. (2012). *Interpreting Corruption*. Honolulu: University of Hawaii Press.

26. Larmour, P. (27/7/2006). Civilizing techniques: Transparency International and the spread of anti-corruption. Στο L. S. Brett Bowden, *Global Standards of Market Civilization* (1st εκδ., σ. 12). London: Routledge.
27. Μπόλαρη, Τ. (2018, 2 1). Ξεκίνησε η δίκη για την υπεξαίρεση στη ΜΚΟ της Εκκλησίας «Αλληλεγγύη». Ανάκτηση 10 1, 2018, από <https://www.athensvoice.gr/>: https://www.athensvoice.gr/greece/415673_xekinise-i-diki-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-tis-ekklisias-allileggyi
28. Menzel, K. (2014, 2 21). NGO Scandal, an Embarrassment for Papandreou. *The Economist* .
29. ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ. (2017, 11 24). ΜΚΟ-Αναλυτές: το δουλεμπόριο στη Λιβύη ήταν γνωστό. Ανάκτηση 9 15, 2018, από <https://www.naftemporiki.gr/>: <https://www.naftemporiki.gr/story/1298474/mko-analutes-to-doulemporio-sti-libui-itan-gnosto>
30. ΝΕΑ. (28/4/2018). άρθρο Παραλείψεις αλλά όχι απάτη διαπίστωσε η UNICEF. *ΤΑ ΝΕΑ* .
31. Νικήτας, Σ. (22/2/2014). ΜΚΟ: Οργανισμοί για την απάλυνση του πόνου των φτωχών ή όχημα πλουτισμού; . *ΤΑ ΝΕΑ* .
32. O'Higgins, E. R. (April 2006). Corruption, Underdevelopment, and Extractive Resource Industries: Addressing the Vicious Cycle. *Business Ethics* , 16 (2), σσ. 235-254.
33. O'Neill, M. (1990). *The Third America: the Emergence of the Non-Profit Sector in the United States*. San Francisco: Jossey-Bass Clark.
34. Σημίτη, Μ. (2014). Κράτος και εθελοντικές οργανώσεις την περίοδο της οικονομικής κρίσης. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης* , σσ. 42, 36-61.
35. Σκλιάς, Π. Χ. (2002). *Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, η γεωγραφία των μη κυβερνητικών οργανώσεων* . Αθήνα: Παπαζήση.
36. Σωτηρόπουλος, Δ. (2004). *Η άγνωστη κοινωνία των πολιτών*. Αθήνα: Ποταμός.
37. Στραβοσκούφης Αθ. Σημειώσεις Μαθήματος ΜΚΟ. Τει Μεσολογγίου, Μεσολόγγι 2011
38. Sotiropoulos, D., & Karamagioli, E. (2006). *Greek Civil Society: The Long Road to Maturity (2005)*. Athens: World Alliance for Citizen Participation .
39. Stromquist, N. (2008). *Revisiting Transformational NGOs in the Context of Contemporary Society, Current Issues in Comparative Education* (Τόμ. 10).
40. Stromquist, N. (1998). *NGOs in a new paradigm of civil society, Current Issues in Comparative Education* (Τόμ. 1).

41. Φωτιάδη, Ι. (2015, 11 17). Ο «χάρτης» των ΜΚΟ στην Ελλάδα. Ανάκτηση 5 3, 2018, από <http://www.kathimerini.gr/>:
<http://www.kathimerini.gr/838879/article/epikairothta/ellada/o-xarths-twn-mko-sthn-ellada>
42. Χουλιάρης, Α. (2002). Αναζητώντας τη χρυσή τομή: Η πολιτικοποίηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Στο Χ. Α. (επιμ.) Σκλιάς Π., *Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών* (σσ. 91-110). Αθήνα: Παπαζήσης.

Διαδικτυακές Πηγές

1. http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2011/juillet/04_07/rapport_%20eb75_2_%20benevolat_en.pdf
2. <http://www.kathimerini.gr/838879/article/epikairothta/ellada/o-xarths-twn-mko-sthn-ellada>
3. https://www.athensvoice.gr/greece/415673_xekinise-i-diki-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-tis-ekklisias-allilegyi
4. http://www.enet.gr/?i=news.el.ellada&id=228143https://www.athensvoice.gr/greece/415673_xekinise-i-diki-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-tis-ekklisias-allilegyi
5. <http://www.efsyn.gr/arthro/oi-protos-katadikes-gia-tin-ypexairesi-sti-mko-allilegyi>
6. <http://www.keeptalkinggreece.com/2017/05/18/eu-funding-ngo-refugees-greece-claims-sexual-abuse-corruption/>
7. <http://www.kathimerini.gr/888264/article/epikairothta/politikh/erwthsh-kaklamanh-se-moyzala-gia-tis-mko-poy-asxolyntai-me-toys-prosfyges>
8. <https://www.tanea.gr/2016/12/15/world/frontex-oi-mko-synergazontai-me-toys-doylemporoys/>
9. <https://www.naftemporiki.gr/story/1298474/mko-analutes-to-doulemporio-sti-libuitan-gnosto>
10. https://www.huffingtonpost.gr/2016/07/01/emergency-response-centre-ngos-katagrafi_n_10740412.html
11. <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/goodwill-ambassadors-held-in-greece-for-illegally-aiding-migrants/>
12. <https://www.efsyn.gr/arthro/se-rolo-diakiniti-30-meli-tis-mko-erci-sti-lesvo>
13. <https://www.protagon.gr/themata/focus/i-istoria-tis-sara-katigoreitai-gia-diakinisi-to-koritsi-pou-eswse-18-metanastes-44341678316>
14. <https://www.hamogelo.gr/>
15. <http://arsis.gr/>

16. <https://www.unicef.gr/>
17. <https://www.unhcr.gr/>
18. <https://www.praksis.gr/en/>
19. <https://msf.gr/>
20. <https://www.icrc.org/>
21. <http://www.actionaid.gr/>

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All right réserve.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Παπαχρήστου Ζωή – Φώλα Ευτυχία